

Fra stigma til stolthet

En kvalitativ studie av majoritetsnorske
barnefamilier på Tøyen sine flyttebegrunnelser

Ylva Aunan

Masteroppgave i sosiologi

Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi
Det samfunnsvitenskapelige fakultet

UNIVERSITETET I OSLO

Vår, 2023

Sammendrag

Tøyen er et område som har fått mye oppmerksomhet i mediene og blant politikere de siste årene. Det skyldes blant annet at det har vært gjenstand for politisk regulering som skulle bidra til at Tøyen opplevdes som et trygt og inkluderende sted hvor befolkningen ønsket å bli boende. Tøyen har lenge vært et stigmatisert område hvor det først og fremst bodde arbeiderklasse og folk med minoritetsbakgrunn. Byforskere hevder at Tøyen er i ferd med å gentrifiseres (Andersen et al., 2017, s. 190; Ljunggren & Andersen, 2017). Boligprisene har steget, og det har kommet mange nye tilbud og møteplasser i området. Dette bidrar til at mange av de som opprinnelig bodde i området ikke lenger har råd til å bli boende. Området preges også i større grad enn tidligere av en majoritetsnorsk middelklasse. Det er høy grad av mobilitet på Tøyen, og det har vært en trend at svært mange de majoritetsnorske familiene som bor der flytter før barna skal begynne på skolen. Dette har ført til at andelen med minoritetsbakgrunn på Tøyen skole har vært høyere enn i resten av området. I denne oppgaven diskuterer jeg hvordan majoritetsnorske foreldre som bor eller tidligere har bodd på Tøyen begrunner at de flytter eller velger å bli boende. Jeg diskuterer følgende forskningsspørsmål: «Hva ligger til grunn for flytteavgjørelser blant majoritetsnorske barnefamilier som bor eller tidligere har bodd på Tøyen?». Jeg belyser forskningsspørsmålet ved å analysere følgende tre tilhørende spørsmål: 1: Hvilke elementer legger informantene vekt på når de vurderer bosted? 2: Hvordan forholder informantene seg til stigmaet knyttet til Tøyen, og hvilke strategier benytter de seg av for å håndtere dette? 3: Hvordan opplever informantene gentrifiseringen på Tøyen? For å belyse forskningsspørsmålene tar jeg utgangspunkt i åtte intervjuer med foreldre som bor eller tidligere har bodd på Tøyen. Fire av dem bor på Tøyen og fire av dem har flyttet vekk fra Tøyen. Jeg har gjort en tematisk analyse av datamaterialet. De tre analyse spørsmålene danner grunnlaget for tre analysekapitler.

I det første analysekapittelet diskuterer jeg informantenes bostedspreferanser og hva som har påvirket valget deres om å flytte eller bli boende på Tøyen. Funnene viser at et behov for mer plass var de viktigste årsaken blant de som flyttet. De som hadde valgt å bli boende la vekt på at de klarte seg på liten plass og at drømmen om hus og hage ikke var noe de kjente seg igjen i. En trygg og god skole for barna ble også trukket frem som viktig. Til sist ble det store nabolagsengasjementet og samholdet på Tøyen lagt stor vekt på som noe som bidro til at de ønsket å bli boende. Jeg knytter funnene til Hedströms (2005) modell om ønsker, oppfatninger og muligheter, og Rossis (1955) livssyklussteori.

I det andre analysekapittelet diskuterer jeg hvordan den territorielle stigmatiseringen som har vært, og fortsatt til en viss grad er, knyttet til Tøyen har påvirket informantene. Jeg knytter funnene opp mot Hirschmanns teori om exit, stemme og lojalitet, som dreier seg om ulike strategier for å håndtere territorielt stigma. Informantene håndterte stigmatiseringen på ulike måter. Noen valgte strategien *exit* ved å flytte fra området til et annet område de anså som mer attraktivt. Andre valgte å bruke strategien *stemme*, som går ut på å iverksette tiltak for å forsøke å endre på det man er misfornøyd med ved området. Mange av informantene følte en sterk *lojalitet* til Tøyen, som følge av det tette samholdet i området og det en av dem kalte «Tøyen-identiteten». Dette kan ha bidratt til at flere valgte å bli boende. I det tredje analysekapittelet viser jeg hvordan informantene forholder seg til gentrifiseringen som foregår på Tøyen. Her viser jeg at konsekvensene av gentrifisering er sammensatt, og at informantene hadde et ambivalent forhold til en del av endringene som gentrifiseringen fører med seg. Jeg oppsummerer med at informantene er fornøyd med at gentrifiseringen fører med seg at det kommer flere «som dem» til området, men samtidig ønsker de ikke for mange majoritetsnorske naboer – de ønsker å bevare *mangfoldet*.

Befolkningssammensetningen har endret seg og det har kommet flere ressurssterke mennesker til området. Dette er noe som har bidratt til at mange majoritetsnorske nå velger å bli boende og ha barna sine på Tøyen skole. Viktigheten av å *gå sammen om å velge Tøyen* er et viktig funn i denne analysen. Sett i lys av Schellings vippepunktsmodell kan slike relativt små beslutninger føre til store endringer. For Tøyens del ser det ut til at dette punktet kan være nådd. Folk er stolte over å bo på Tøyen.

Forord

Nå som jeg setter siste punktum i oppgaven er det flere jeg ønsker å takke.

Aller først vil jeg takke informantene som har bidratt til dette prosjektet. Takk for at dere viste stort engasjement for oppgaven min og delte av deres erfaringer.

Jeg vil rette en stor takk til hovedveilederen min, Are Skeie Hermansen. Takk for at du alltid har vært tilgjengelig for å gi råd, både knyttet til oppgaven og til skriveprosessen som sådan. Du har kommet med gode tilbakemeldinger og motivert meg fra start til slutt. Takk for alle tips til litteratur og for at du har delt av din kunnskap på feltet. Dine tilbakemeldinger har vært til stor hjelp.

Tusen takk til min biveileder Marjan Nadim. Takk for mange gode tilbakemeldinger og oppmuntrende ord.

Takk til Osloforskning for tildeling av stipend.

Takk til familien og vennene mine for at dere har støttet meg under denne perioden og for å ha vist stor interesse for oppgaven min. Tusen takk til pappa for at du har delt av din kunnskap om temaet, for mange gode innspill og for å ha motivert meg gjennomgående. Tusen takk til mamma for gjennomlesning, gode tilbakemeldinger og for oppmuntrende ord.

Til slutt vil jeg takke mine kjære medstudenter på Blindern for flere år med hyggelige lunsjpauser og gode samtaler. Takk til Helena som har vært min nærmeste støttespiller i denne prosessen. Jeg setter utrolig stor pris på at jeg har hatt deg på Blindern i alle disse årene.

Ylva Aunan,
Oslo, mai 2023.

Innholdsfortegnelse

1. Introduksjon	1
<i>Oslo – en segregert by?.....</i>	<i>3</i>
<i>Tøyen.....</i>	<i>5</i>
Tøyenløftet	6
Gentrifisering på Tøyen.....	7
<i>Hva sier forskningen om hvor mye nabolaget ditt har å si for muligheter senere i livet?.....</i>	<i>9</i>
2. Teori og tidligere forskning.....	10
<i>Ønsker, oppfatninger og muligheter.....</i>	<i>10</i>
<i>Migrasjonsforskning – push- og pull-faktorer</i>	<i>11</i>
<i>Livssyklusperspektivet.....</i>	<i>13</i>
<i>Har det egentlig noe å si om Oslo er en segregert by?</i>	<i>14</i>
<i>Schellings vippepunktsmodell</i>	<i>15</i>
<i>Territoriell stigmatisering</i>	<i>16</i>
<i>Måter å håndtere territoriell stigmatisering</i>	<i>16</i>
<i>Oppsummering.....</i>	<i>17</i>
3. Data og metode.....	18
<i>Kvalitative forskningsintervjuer.....</i>	<i>18</i>
<i>Forskningsdesign</i>	<i>18</i>
<i>Utvalg og avgrensning</i>	<i>19</i>
<i>Geografisk avgrensning</i>	<i>20</i>
<i>Rekruttering</i>	<i>20</i>
<i>Intervjuguide.....</i>	<i>21</i>
<i>Datainnsamling.....</i>	<i>21</i>
Lydopptak	21
Gjennomføring av intervjuene.....	22
<i>Behandling av data</i>	<i>23</i>
Transkripsjon	23
Analysemetode	24
Koding	24
<i>Forskerrollen</i>	<i>25</i>
<i>Etiske betraktninger</i>	<i>26</i>
<i>Forskningens reliabilitet, validitet og generaliserbarhet</i>	<i>27</i>
<i>Informantene.....</i>	<i>28</i>
4. Stor nok plass, trygg og god skole, og et godt nabolag	30
<i>Introduksjon</i>	<i>30</i>
<i>Et ønske om mer plass versus å finne smarte løsninger på liten plass.....</i>	<i>30</i>

<i>Viktigheten av en trygg og god skole</i>	34
<i>Nabolaget: samhold og nabolagsengasjement</i>	37
Sentrumsnært med grønne lunger.....	37
Tøyen-identiteten: Nabolagsengasjement og samhold	38
<i>Oppsummering og konklusjon</i>	39
5. Hvordan forholder de seg til ryktet og stigmatiseringen tilknyttet Tøyen?	40
<i>Tøyens rykte</i>	40
<i>Hvordan håndterer de stigmaet?</i>	43
<i>Oppsummering og konklusjon</i>	50
6. Gentrifiseringens ambivalens	52
<i>Nye møteplasser</i>	52
<i>Flere folk i gatene</i>	53
<i>Endret befolkningssammensetning</i>	56
Store økonomiske forskjeller.....	56
Flere ressurssterke folk som bidrar til nabolaget – dermed flere å fordele ansvar på	57
Setter pris på flere folk som er like seg selv, men ønsker etnisk mangfold	59
<i>Oppsummering og konklusjon</i>	61
7. Diskusjon og konklusjon	64
<i>Øvrige betraktninger og videre forskning</i>	68
Referanseliste	71
Vedlegg A: Eksempel på intervjuguide	76
Vedlegg B: Informasjonsskriv	79

1. Introduksjon

Sentralt i Oslos indre østkant ligger Tøyen. Dette er et område som har fått mye oppmerksomhet i mediene og blant politikere de siste årene. Det skyldes blant annet at det har vært gjenstand for politisk regulering gjennom det såkalte Tøyenløftet. Dette var en områdesatsning som skulle bidra til at Tøyen opplevdes som et trygt og inkluderende sted hvor befolkningen ønsket å bli boende. Et mål har vært å tiltrekke og holde på flere ressurssterke familier i området og dermed redusere forskjellene innad på Tøyen (Holgensen, 2020). Tøyen har et stort mangfold av folk, både etnisk og sosioøkonomisk. Området har en høy andel kommunale boliger og ressursvake mennesker. Beliggenheten til Tøyen er riktignok noe veldig mange verdsetter. Den sentrale plasseringen gjør det mulig å spasere ned til sjøen, samt ha alt av kafeer, restauranter og kulturtilbud Oslo sentrum har å by på i nærheten. Denne sentrale beliggenheten og de mange små leilighetene, gjør at området også preges av unge folk som bor der før de får barn og deretter flytter ut av sentrum. Området er preget av høy mobilitet, og en tredjedel av beboerne er forventet å flytte hvert år (Brattbakk et al., 2015). Mange av de som flytter derfra er majoritetsnorske barnefamilier. Dette er en av årsakene til at Tøyen barneskole har hatt en svært lav andel majoritetsnorske barn. De senere årene har trenden om at «alle» majoritetsnorske familier flytter vekk fra området når barna skal begynne på skolen begynt å snu og andelen majoritetsnorske barn har steget på Tøyen skole. I denne oppgaven undersøker jeg hva som ligger til grunn for flyttevalgene til disse familiene. Jeg ønsket å finne ut hva som motiverer noen til å flytte, mens andre velger å bli boende, og hvilke aspekter ved området som legges vekt på som avgjørende for deres flytteavgjørelser. Dette ledet meg til følgende forskningsspørsmål:

«Hva ligger til grunn for flytteavgjørelser blant majoritetsnorske barnefamilier som bor eller tidligere har bodd på Tøyen?».

For å svare på dette forskningsspørsmålet benytter jeg de tre følgende analyse spørsmålene:

1: Hvilke elementer legger informantene vekt på når de vurderer bosted?

2: Hvordan forholder informantene seg til stigmaet knyttet til Tøyen, og hvilke strategier benytter de seg av for å håndtere dette?

3: Hvordan opplever informantene gentrifiseringen på Tøyen?

Disse tre underspørsmålene danner grunnlaget for de tre analysekapitlene. Det første analysekapittelet tar for seg aspektene som er mest fremtredende i informantene sine fortellinger. I tilknytning til det andre og tredje spørsmålet belyser temaer som informantene ikke snakket om som direkte årsaker til flytting, men som kommer frem som viktige mer underliggende begrunnelser. Det tredje analysekapittelet omhandler gentrifisering, dreier seg om at Tøyen har endret seg i stor grad de siste årene. I dette kapittelet kommer de uintenderte konsekvensene av gentrifisering frem. Vanligvis er det som sees på som negativt med gentrifisering at det bidrar til at de med mindre ressurser ikke har råd til å bli boende. En annen side som kommer frem i min oppgave, er at det også påvirker de med mer ressurser i negativ forstand ved at de mister det store mangfoldet av folk med ulik grad av ressurser og folk som har bidratt til lokalmiljøet blir tvunget til å flytte.

Jeg bruker data fra kvalitative dybdeintervjuer jeg har utført med personer som bor eller tidligere har bodd på Tøyen. Ved hjelp av dybdeintervjuer får jeg frem informantenes egne opplevelser og erfaringer på feltet. Jeg ser funnene mine i lys av flytteforskning, teorier knyttet til territoriell stigmatisering, og gentrifisering.

Forskning på feltet kan bidra til å øke forståelsen av de ulike faktorene som påvirker bostedsvalg og fraflytting fra områder med høy minoritetsandel. Ved å forske på temaet kvalitativt og fra et individperspektiv, fikk jeg en nyttig og unik innsikt i kompleksiteten bak folks flytteavgjørelser. Slik kunnskap er viktig for å utvikle tiltak som kan bidra til å hindre fraflytting fra av majoritetsnorske områder som Tøyen, og opprettholde mangfoldet og opprettholde et mest mulig stabilt og godt bomiljø. Forskning på såkalte levekårsutsatte områder er nødvendig for å få innsikt i hvordan beboerne selv opplever området. Tøyen har i lang tid blitt assosiert med negativ omtale og stigma, og forskning kan bidra til å nyansere bildet og avdekke hvordan territoriell stigmatisering påvirker flytteavgjørelser og levekår. Dette kan igjen bidra til å endre holdninger og fordommer mot spesifikke områder og befolkningsgrupper. Målsettingen for min oppgave er å bidra til mer kunnskap på dette feltet.

Med Tøyen som hovedfokus er det skrevet en omfattende sosiokulturell stedsanalyse på oppdrag fra Oslo kommune ved Bydel Gamle Oslo, kalt «Hva nå, Tøyen?» (Brattbakk et al., 2015). Denne rapporten kartlegger og analyserer demografiske, sosiokulturelle og fysiske aspekter ved Tøyen og ser disse dimensjonene i sammenheng for å kartlegge behovene på Tøyen (Brattbakk et al., 2015). Da denne er fra 2015 og Tøyen er et område som er i hyppig endring, ser jeg min oppgave som et nyttig supplement for å undersøke Tøyenborgernes oppfatninger rundt endringene som har skjedd på Tøyen de senere årene.

Oslo – en segregert by?

Oslo er preget av sosiale forskjeller, og er delt både mellom etnisiteter og klasser. På slutten av 1800-tallet vokste skillet mellom den velstående vestkanten og den mindre ressurssterke østkanten frem, og dette har vært den mest etablerte inndelingen av byen siden (Myhre, 2017, s. 32). Oslo er den byen i landet hvor det bor flest folk som tilhører de kulturelle og økonomiske elitene (Ljunggren, 2017). Det er også byen med de høyeste boligprisene i landet, som følge av stor befolkningsvekst og dermed press på boligmarkedet (Ljunggren, 2017). Oslo har vært, og er fortsatt, preget av at de ressurssterke og de med mindre ressurser bor i ulike nabolag (Ljunggren & Andersen, 2017, s. 57). Det tydelige skillet mellom øst og vest er riktignok litt mindre svart-hvitt enn det var før (Ljunggren & Andersen, 2017, s. 57). Blant annet har det generelle utdanningsnivået i byen steget, noe som har ført til at høyt utdannede folk har bosatt seg i bydeler som tidligere har vært bebodd av folk med mindre utdanning, noe som bidrar til å presse disse menneskene til andre deler av byen.

For å si noe om hvorfor dette temaet er interessant å forske på, vil det være nyttig å si noe om hva som er mulige konsekvenser av en segregert by og at folk bosetter seg på ulike steder i byen. Massey (2017, s. 2) definerer segregering som «the separation of socially defined groups in space». Bostedssegregering kan skyldes aktørbaserte og strukturelle årsaker (Ljunggren & Andersen, 2017, s. 61). Aktørbaserte forklaringer legger ofte individuelle preferanser når det gjelder hvor man bosetter seg til grunn for segregering. Folks individuelle preferanser får til sammen konsekvenser på et høyere nivå. Segregeringen kan da være intendert, ved at man bosetter seg i nærheten av andre som likner seg selv, eller uintent, ved at preferansene er sammenfallende med andre folk som ligner på en selv, og at man derfor bosetter seg i områder med de samme egenskapene, som for eksempel nærhet til skog (Ljunggren & Andersen, 2017, s. 61). Det er riktig nok ikke bare preferanser som har noe å si.

Økonomiske begrensninger vil også påvirke hvor folk bosetter seg. Dette gjør at de med mer økonomiske ressurser har flere valgmuligheter når det gjelder bosted, og dermed har større sannsynlighet for å foreta «selvsegregasjon» (Ljunggren & Andersen, 2017, s. 61).

Strukturelle årsaker til segregasjon kan innebære hvordan boligmarkedet reguleres i området, graden av kommunale boliger i området, og typen boliger som finnes og bygges i området, altså om det for eksempel preges av små eller store leiligheter, eller eneboliger (Ljunggren & Andersen, 2017, s. 62).

Grad av segregering kan måles med en indeks som kalles «the index of dissimilarity» eller «D-indeksen». Denne indeksen sier noe om hvor stor andel fra de ulike gruppene som måtte byttet nabolag eller bydel for at fordelingen av dem i de ulike områdene ville vært jevn (Massey, 2017, s. 3). Hvis indeksen viser 0 er det ingen segregering, og hvis den viser 1 er det total segregering, altså at ingen fra de ulike gruppene deler nabolag. Mellom 1980 og 2005 lå D-indeksen mellom rike og fattige i Oslo på et stabilt nivå mellom 0,73 og 0,8 (Ljunggren & Andersen, 2017, s. 140). En D-indeks på over 0,6 regnes som høyt; Oslo er altså en forholdsvis økonomisk segregert by. Oslo har også høy grad av etnisk segregering (Wessel, 2017, s. 79). Det er høy konsentrasjon av folk med minoritetsbakgrunn på Oslos østkant, sammenlignet med vestkanten av byen. På nedre Tøyen er andelen med minoritetsbakgrunn 48%, og på Enerhaugen 45% (Oslo kommune, 2023), sammenlignet med omtrent 34% i Oslo (Oslo kommune, 2023).

Den indre østkanten i Oslo har en sterk konsentrasjon av personer med utfordringer innen helse, økonomi og kriminalitet, for å nevne noe (Barstad, 2004, s. 18). På den andre enden av skalaen viser forskning at de rikeste er mer segregert enn de fattige i Oslo (Ljunggren & Andersen, 2017). Dette kaller Andersen og Ljunggren for «gylne ghettoer», fordi rike områder ofte har likhetstrekk med ghettoer, blant annet med tanke på hvordan de lever adskilte liv fra resten av befolkningen. Det som kjennetegner gylne ghettoer er stor grad av økonomisk kapital, og at beboerne i størst grad omgås folk med lik sosioøkonomisk status som seg selv. Jeg kommer tilbake til konsekvensene av en segregert by i neste kapittel.

Den etniske sammensetningen på Osloskolene varierer i stor grad. I Oslo har flere skoler på østkanten av byen over 90% elever med et annet morsmål enn norsk, mens på andre skoler i andre deler av byen er andelen betydelig lavere. Eksempelvis hadde Vahl skole i bydel Gamle

Oslo i 2019/2020 93,6% minoritetsspråklige elever. I kontrast hadde Berg skole i bydel Nordre Aker 2% minoritetsspråklige elever samme år (Oslo kommune, 2020). Segregeringen mellom barn med foreldre med ulikt inntektsnivå har økt kraftig siden slutten av 80-tallet (Hansen, 2017, s. 264). Jo større økonomiske forskjeller det er mellom foreldrene, jo mindre er sannsynligheten for at barna går på samme skole. Hansens (2017) funn viser at segregeringen etter sosial bakgrunn er økende i Oslo. De viser også at det er en sammenheng mellom foreldrenes inntekt og barnas resultater på skolen. På østkantskolene er gjennomsnittlig karakterer lavere og gjennomsnittlig foreldreinntekt lavere enn på vestkanten. I følge Hansen (2017, s. 265) er det en økende trend i segregering etter sosial bakgrunn på Osloskolene, både når det gjelder økonomi, klasse og innvandringskategori. Denne trenden er problematisk fordi likhet i utdanning er viktig for å sikre at barn på ulike kanter av byen har likest mulige forutsetninger for sosial mobilitet, og for å sikre minst mulig grad av sosiale forskjeller mellom ulike befolkningsgrupper.

I Oslo er det mulig å søke seg inn på en annen skole enn nærskolen dersom man ønsker det (Oslo kommune, 2023). En fordel med dette er at dersom barna ikke trives kan de begynne på en annen skole og komme til et nytt miljø. En ulempe ved dette er at foreldre kan søke barna sine inn på skoler de tror er bra, og det kan bidra til en større skjevfordeling av resultatene. Noen argumenterer også for at det er bra for barna å gå på samme skole som de andre barna i nabolaget. Tøyen skole har over flere år hatt store utfordringer med at mange etnisk norske familier med barn som sogner til Tøyen skole har søkt seg til andre skoler (Brattbakk et al., 2015). Det er derfor sannsynlig at skolesituasjonen kan ha en påvirkning på flytting blant barnefamilier.

Tøyen

Tøyen ligger i Bydel Gamle Oslo sentralt i Oslos indre østkant. Tøyen har tradisjonelt vært et arbeiderklassestrøk, og de senere tiår hatt en høy minoritetsandel. Området er også preget av trangboddhet. Nær halvparten av boligene i de indre områdene av Oslo kjennetegnes av blokkleiligheter med ett til to rom, og halvparten av disse er utleieleiligheter (Barlindhaug, 2017, s. 142). Andelen husholdninger på Tøyen som er trangbodde er over 12% (Andersen et al., 2017).

Tøyen har et høyt antall kommunale boliger. Høyt antall kommunalboliger, blant annet kombinert med mange unge folk i området, fører til stor utskiftning i nabolaget, og i 2015 var det forventet at hele 30% av alle Tøyenbeboere kom til å flytte, sammenlignet med 20% i Oslo generelt (Brattbakk et al., 2015). For å kunne søke om kommunalbolig må man ha mindre enn 1G (folketrygdens grunnbeløp) i formue, eller inntekt under 4G for enslige og 5G for par (Oslo kommune, 2023). Dersom man passerer denne grensa, må man flytte. Leiekontraktene til kommunalboliger er stort sett på 3 eller 5 år (Oslo kommune, 2023). Det har vært flere saker om folk som bor i kommunale boliger som blir tvunget til å flytte. I 2020 ble 165 personer og familier kastet ut av kommunale boliger i Oslo (Sørgjerd & Stolt-Nielsen, 2021). På Tøyen fikk i 2021 saken om familien til Mohamed Hassan Jama mye oppmerksomhet. Han og hans kone og deres fem barn ble kastet ut av leiligheten fordi bydelen bestemte at de ikke fikk fornyet leiekontrakten fordi foreldrenes samlede inntekt hadde vært litt for høy (Sørgjerd & Stolt-Nielsen, 2021). Jama hadde bidratt mye til lokalsamfunnet på Tøyen, og lagt ned mye tid og arbeid for å gjøre området til et bedre sted å bo. Høy utflytting i et område kan bidra til at folk ikke legger mye arbeid i å bli kjent med naboer og bidra til lokalmiljøet, fordi man opplever at man kun bor der midlertidig. En studie viste at mindre enn halvparten av beboerne i Oslos indre øst bodde der hele seksårsperioden fra 2005-2011 (Barlindhaug, 2017, s. 135). I 2015 levde 1 av 3 barnefamilier på Tøyen under fattigdomsgrensa, noe som er den høyeste andelen i Oslo (Brattbakk et al., 2015, s. 140). En høy andel kommunale boliger kan også føre med seg andre sosiale utfordringer, som for eksempel at det bor mange folk med sosiale utfordringer knyttet til rus eller psykiatri i disse boligene (Brattbakk et al., 2015, s. 1). Det er også flere rus- og psykiatrinstitusjoner i tillegg til metadonutdeling på Tøyen, som igjen trekker rusmisbrukere til området. Det er derfor nærliggende å tenke at flere kan anse det som mindre attraktivt å ha barn i nærheten av dette.

Tøyenløftet

Frem til 2019 lå Munchmuseet på Tøyen. Dette tiltrakk seg folk fra andre steder av byen og var sånn sett en viktig kulturell arena for Tøyen, og noe lokalbefolkningen kunne være stolte av. Da det ble vedtatt at Tøyen mistet Munchmuseet til Bjørvika, fikk SV, i forhandlinger med Høyre, Venstre og KrF, gjennomslag for at Tøyen skulle få en områdesatsning over en femårsperiode fra 2014 til 2018 i retur. Et områdeløft har som formål helhetlig å bedre forholdene i levekårsutsatte områder (Brattbakk et al., 2015). Et mål var at flere etnisk norske barnefamilier skulle bli boende på Tøyen og man ønsket å oppnå en større grad av en sosialt

sammensatt beboersammensetning (Kadasia et al., 2020). Oslo kommune hadde tidligere hatt områdesatsinger i andre deler av byen, Groruddalssatsingen og Oslo Sør-satsingen, og områdeløft Tøyen skulle bygge på erfaringer fra disse (Brattbakk et al., 2015). Det overordnede målet var at områdeløftet skulle bidra til at Tøyen oppleves som et trygt og inkluderende sted, med en befolkning som ønsker å bli boende (Oslo kommune, 2023). I 2017 ble områdeløftet utvidet til å også gjelde Grønland. Gjennom Områdeløft Grønland og Tøyen kan befolkningen søke på aktivitetsmidler og bomiljøtilskudd som jevnlig lyses ut (Oslo kommune, 2023).

Ressurser fra Tøyenløftet er ikke alene det som har bidratt til forandring på Tøyen de siste årene. Tøyen har et stort beboerengasjement (Andersen et al., 2017, s. 207). Disse har satt i gang flere initiativ som har bidratt til inkludering og samhold i området. Blant annet er det stiftet en 5-årsklubb hvor barn og foreldrene deres har ukentlige samlinger før de begynner på skolen. Tanken bak dette er at dersom man kjenner til noen av de andre som skal begynne på skolen føles det tryggere og det blir lavere sannsynlighet for at man søker seg til andre skoler. De har også Tøyen sportsklubb, hvor barn og unge kan drive med idrett for en billig penge. Dette gjør det lettere for familier med dårlig råd å la barna sine drive med idrett. Dette gjorde at medlemstallet i klubben mangedoblet seg. I 2013 fikk de også gratis kjernetid på AKS for alle barn fra 1. til 4. klasse (Brattbakk et al., 2015, s. 91). I 2010 var andelen som benyttet seg av Aktivitetsskolen (AKS, tidligere SFO) på Tøyen skole kun 7%. Dette tilbudet bidro til at andelen barn som gikk på AKS steg til 98% i 2014 (Brattbakk et al., 2015, s. 92). Lokalbefolkningen på Tøyen og de ansatte på Tøyen skole har jobbet aktivt for å få i gang slike tiltak som er inkluderende for alle barna uavhengig av foreldrenes økonomi.

Gentrifisering på Tøyen

Gentrifisering er et relevant begrep for denne oppgaven. Flere byforskere hevder at Tøyen, i likhet med flere områder i Oslos indre østkant, gjennomgår en gentrifisering (Andersen et al., 2017, s. 190); Ljunggren & Andersen, 2017), og flere av informantene jeg har intervjuet trekker frem gentrifisering i intervjuene. Begrepet gentrifisering brukes om et fenomen hvor ressurssterke folk, gjerne med høy utdanning, flytter inn i arbeiderklasseområder (Ljunggren & Andersen, 2017). Det er særlig mange unge middelklassefolk som har flyttet til Tøyen de siste årene. Dette har gjort at boligprisene har steget i stor grad. Det er fortsatt høy grad av kommunalboliger, noe som gjør at forskjellene innad i området er store. Gentrifisering

handler først og fremst om endring i befolkningen, fremfor bygningsmassen (Ljunggren, 2017, s. 18). Gentrifisering i Oslo begynte som et fenomen hvor nedslitte områder i sentrale bydeler, som ofte bar preg av stigma og dårlig vedlikeholdte boliger, ble attraktive for en ung og velutdannet middelklasse (Bjørklund, 2017, s. 154). Siden Tøyen stort sett er preget av blokkleiligheter, og leilighetene ofte ikke har mer enn to soverom (Kadasia et al., 2020), fører dette til at de få leilighetene som er store blir svært populære og dyre. Dermed er det få med vanlig inntekt som har råd til å kjøpe de store leilighetene. Fra å være et område som var preget av arbeiderklasse og ikke-vestlige innvandrere, blir det nå i økende grad preget av hvit middelklasse (Andersen et al., 2017, s. 190). Til tross for at Tøyen i økende grad preges av middelklassefolk, tar det lang tid før strukturer som opprettholder Tøyen som et marginalisert område endres (Andersen et al., 2017, s. 190).

Særlig unge mennesker foretrekker ofte å leve sentralt, da det er i nærhet til universiteter, restauranter og barer og andre ting sentrum av byen har å by på. Siden de som regel ikke har barn ennå, passer små, sentrale leiligheter livsstilen til mange i denne livsfasen (Myhre, 2017, s. 52). Tøyen har vært preget av at mange av de majoritetsnorske barnefamiliene flytter før barna skal begynne på skolen (Brattbakk et al., 2015, s. 34). Som nevnt innledningsvis, kan dette riktignok se ut til å være en trend som er delvis i ferd med å snu og at Tøyen har blitt et mer attraktivt sted å ha barn (Kadasia et al., 2020).

Befolkningstallet i Oslo stiger, og dermed øker også etterspørselen etter de sentrale leilighetene. Større kamp om de sentrale leilighetene endrer den sosiale sammensetningen av innbyggere i sentrumsbydelene som tradisjonelt har vært arbeiderklassestrøk, til å i større grad bli preget av grupper med høyere status og mer ressurser (Hjorthol & Bjørnskau, 2005). Med gentrifiseringen følger negative konsekvenser i form av at høyere boligpriser presser ut folk som ikke lenger har råd til å bo der. Lokale spisesteder blir også ofte byttet ut med store kjeder. I det tredje analysekapittelet diskuterer jeg hvordan gentrifiseringen oppleves for informantene. Flere av dem har opplevd at folk de kjenner i nabolaget som har lagt ned mye tid og arbeid for å gjøre Tøyen til et bedre sted å bo, blir tvunget til å flytte av økonomiske årsaker.

Hva sier forskningen om hvor mye nabolaget ditt har å si for muligheter senere i livet? Det forskes mye på såkalte «nabolageffekter», altså hvor mye nabolaget man vokser opp i og bor i har å si for hvordan det går med deg senere i livet, hvilke muligheter og utsikter man har når det gjelder karriere, helse og så videre. Dette er relevant for denne oppgaven fordi bak tiltak og områdeløft som Tøyenløftet, ligger det en antakelse om at området man bor i har en påvirkning på hvordan det går med deg som person.

Forskning viser tydelig at det er familiens ressurser og deres sosiale bakgrunn som har desidert størst betydning for barnas livssjanser (Brattbakk & Wessel, 2017, s. 340). Ikke desto mindre står antakelsen om at oppvekststed har betydning for hvordan det går med barna sterkt i befolkningen (Brattbakk & Wessel, 2017). Selv om familien anses som den viktigste sosialiseringarenaen, er det da også generell enighet om at miljøet barn vokser opp i har innvirkning på utviklingen deres. Barn tilbringer store deler av dagen i barnehage og på skolen og denne arenaen anses ofte som den viktigste sekundære sosialiseringarenaen. Det som derimot er mindre forsket på er betydningen av nabolaget for øvrig som sosialiseringarena og formende for barns utvikling. En studie som bruker data fra hele Norge (Hermansen et al., 2020) konkluderer med at betydningen av nabolaget for barns sosioøkonomiske prestasjoner senere i livet er svært liten. Andre studier tyder på at ungdomsskole- og nabolagskontekster ikke er viktige for barns sosioøkonomiske prestasjoner senere i livet, men at ulike grupper kan preges ulikt av nabolaget sitt, og det finnes områder som har større utfordringer enn andre (Brattbakk & Wessel, 2017).

2. Teori og tidligere forskning

I dette kapittelet introduserer jeg de viktigste teoretiske perspektivene og begrepene som benyttes for å drøfte forskningsspørsmålene i oppgaven. Jeg kombinerer elementer fra ulike teoretiske perspektiver og tidligere forskning for å belyse funnene mine. DBO-modellen er nyttig for å si noe om hva som kan ligge til grunn og forme informantenes flytteavgjørelser. Jeg undersøker også hva som fungerer som ulike push- og pull-faktorer ved Tøyen og områdene informantene eventuelt har flyttet til. Her er Lee's (1966) teori om migrasjon som dreier seg om at en kombinasjon av ulike faktorer spiller inn på beslutningen om å flytte relevant. Jeg trekker også linjer til det nærliggende feltet flytteforskning, som peker på at faktorer ved nåværende bolig og boligen man flytter til spiller inn, samt kobler avgjørelsen om å flytte til et livssyklusperspektiv. Jeg har valgt å kombinere perspektiver fra disse distinkte forskningslitteraturene, som begge to er opptatt av flytting, men den ene er over landegrenser og den andre er mer lokalt. Jeg introduserer også begrepene *place stratification*, *native flight*, *white avoidance*, og Schellings vippepunktsmodell for å si noe om forskning på feltet og hva som gjør at folk flytter. Til slutt diskuterer jeg begrepet territoriell stigmatisering, og diskuterer Hirschmanns teori om exit, stemme og lojalitet, som tar for seg hvordan individer håndterer konsekvensene av stigmatisering. Jeg har valgt å bruke et mangfold av perspektiver fra ulike forskningsfelt og kombinere disse for å besvare forskningsspørsmålet mitt. Ved å gjøre dette viser jeg at folks flyttemotiver er svært sammensatt.

Ønsker, oppfatninger og muligheter

Hvorfor flytter folk, og hva legger de til grunn for denne avgjørelsen? Flytting er en handling som kan formes og påvirkes av ulike faktorer. For å ramme inn oppgaven tar jeg i bruk handlingsteori. Handlingsteori kan forklare hvordan individer avveier og vurderer ulike faktorer når de tar beslutninger om hvor de skal bo. For å forstå hva som ligger til grunn for foreldres flyttemønstre ser jeg dette i lys av Hedströms modell som handler om folks *desires*, *beliefs* og *opportunities*, heretter kalt DBO-modellen. Når jeg analyserer handlingene til foreldrene jeg har intervjuet, om de velger å flytte eller bli boende på Tøyen, kan DBO-modellen bidra til å fange opp hvordan disse handlingene kan være formet av personenes ønsker, oppfatninger og muligheter (Hedström, 2005). Hedström introduserer DBO-teorien for å analysere handling og samhandling. Denne modellen er en handlingsteori som ser på handling som noe som gjøres intensjonelt (Kaidesoja, 2012, s. 6). DBO-modellen går ut på at handling forklares av aktørens «Desires» eller ønsker, «Beliefs», oppfatninger, og

«Opportunities», muligheter (Hedström, 2005, s. 9). Hedström (2005) definerer faktoren «beliefs» som personens antakelser om verden og «desires» går ut på hva personen ønsker. «Opportunities» beskriver de reelle tilgjengelige valgmulighetene som er tilgjengelig for aktøren når de politiske, sosiale, teknologiske og økonomiske begrensningene er tatt i betraktning (Petersen, 2011, s. 115). Disse tre faktorene utgjør til sammen beslutningen om å utføre en handling (Hedström, 2005, s. 38). Hvor familier velger å bosette seg kan skyldes ulike faktorer. Jeg tar utgangspunkt i DBO-modellen for å analysere i hvilken grad informantenes årsaker til flytting skyldes deres ønsker, oppfatninger eller muligheter. Jeg benytter meg av DBO-modellen for å fange opp hvordan mekanismer knyttet til ønsker, oppfatninger og muligheter kan ha påvirket informantenes handlinger.

Beliefs og desires eksisterer aktørens mentalitet. Disse påvirker aktørens handlinger gjennom overbevisning. På denne måten danner man seg ulike årsaker til hvorfor man skal utføre en bestemt handling (Hedström, 2005, s. 39). «De har en motiverende kraft som får oss til å forstå og forklare en handling» (Hedström, 2005, s. 38). Årsaken til handlinger er sammensatt av ønsker, oppfatning og muligheter i lys av om handlingen fremstår som rimelig. Personers ønsker, oppfatninger og muligheter kan også være tett sammenkoblet og påvirke hverandre. Elster (1979) beskriver tre måter dette kan forekomme. «Adaptive preferences» er når det er en årsakssammenheng fra tro til ønsker, som fører til at aktører kun ønsker det de tror de kan få. «Counteradaptive preferences» er også når det er en årsakssammenheng fra tro til ønsker, men som i dette tilfellet fører til at aktører kun ønsker det de tror de *ikke* kan få («gresset er grønnere på andre siden av gjerdet»-tankegang). Og nummer tre; «ønsketenkning» er når det er en årsakssammenheng fra ønsker til tro som fører til at aktører kun tror det de ønsker at skal være tilfellet. Kombinasjonen av personens ønsker, oppfatninger og muligheter kan altså henge sammen på flere ulike måter.

Migrasjonsforskning – push- og pull-faktorer

Om man ønsker å bli boende der man bor eller flytte vekk, kan påvirkes av ulike push- og pull-faktorer. «Push-faktorer» er negative eller ugunstige faktorer ved området man bor i som kan bidra til at man ønsker å flytte vekk derfra. Pull-faktorer kan være positive faktorer ved et annet område som gjør det attraktivt å flytte dit. Disse faktorene kan for eksempel dreie seg om grad av kriminalitet, jobbmuligheter, kvalitet på skoler og boligpriser. I og med at jeg

forsøker å beskrive hva informanter legger til grunn for bostedsvalget sitt, vil det være relevant å analysere hvilke push- og pullfaktorer som er med på å påvirke denne avgjørelsen.

For å få en dypere forståelse av hva folk legger til grunn for flytting, trekker jeg på perspektiver innen migrasjonsforskningen. Migrasjon kan bredt defineres som permanent eller delvis permanent endring av bosted, uavhengig av avstanden man flytter og om flyttingen var frivillig eller ufrivillig (Lee, 1966, s. 49). Lee (1966) presenterer en konseptualisering av migrasjon som en kombinasjon av ulike faktorer som spiller inn i beslutningen om å flytte. Disse faktorene kan forklares gjennom fire ulike kategorier: 1. faktorer som handler om området man bor i. 2. faktorer som handler om området man flytter til. 3. Intervenerende hindringer 4. personlige faktorer. Alle områder har både egenskaper ved seg som tiltrekker seg folk og gjør at folk vil bo der (pull-faktorer), og faktorer som gjør at folk *ikke* ønsker å bo der (push-faktorer) (Lee, 1966, s. 50). Migrasjon kan derfor forklares ved summen av positive og negative faktorer ved stedet man bor og stedet man flytter til, og hvordan andre eventuelle hindringer og personlige faktorer spiller inn (Lee, 1966, s. 50). Noen faktorer vil det være stor enighet om at er en positiv eller negativ egenskap ved et område, mens andre faktorer vil oppleves som positiv for noen, men negativt for andre.

Intervenerende hindringer som spiller inn på migrasjonen kan på internasjonalt nivå være immigrasjonslover, mens det på nasjonalt nivå kan være at man ikke har råd til kostnadene knyttet til flytting. Personlige faktorer kan også påvirke avgjørelsen om migrasjon. Noen av disse er konstante, mens andre endrer seg i løpet av livet. Endringer knyttet til livssyklus og livssituasjonen, som for eksempel at man fullfører utdanning og får seg jobb, at man får barn, eller at man pensjonerer seg eller blir skilt, er eksempler på slike personlige faktorer som kan være knyttet til migrasjon (Lee, 1966, s. 52). Man kan ikke fastslå nøyaktig alle faktorene som ligger til grunn for en persons migrasjon, men man kan ofte identifisere noen av de viktigste faktorene og de generelle flyttemønstrene til en gruppe. De fleste har også mer kunnskap om stedet man bor i, enn stedet man ønsker å flytte til, og dette kan gjøre at man tar avgjørelse om å flytte basert på en oppfatning man har av stedet som ikke nødvendigvis stemmer med virkeligheten (Lee, 1966, s. 50)

Livssyklusperspektivet

Peter H. Rossis studie «Why families move» (1955) er et viktig bidrag innen

flytteforskningen. Studien undersøker hvilke sosiale og psykologiske faktorer som påvirker folks avgjørelser om å flytte innad i byer. Rossi finner at beslutningen om å flytte består av to separate avgjørelser som foregår parallelt, men som samtidig påvirker hverandre og glir over i hverandre. Denne beslutningen består av valget om å flytte *fra* nåværende bolig, samt avgjørelsen om å flytte *til* den nye boligen. Dette er parallelt med de to første faktorene til Lee's (1966) teori om migrasjon, som nevnt over. Her vektlegges altså både hva som er årsakene til at man ønsker å flytte vekk fra boligen man bor i, i tillegg til hvilke forhold ved den nye boligen som gjør at man ønsker å bo der. Funnene viser at det ofte er flere faktorer som spiller inn i valget av ny bolig, enn i avgjørelsen om å flytte. Rossi skiller også mellom hvorvidt beslutningen om å flytte er frivillig eller ufrivillig. Med ufrivillig flytting menes at det er faktorer som ikke dreier seg om ønsket om en ny bolig som er avgjørende for at man flytter. Dette kan være som følge av at personens eller husholdningens situasjon endrer seg, for eksempel ved forverret økonomisk situasjon, leiekontrakter som utgår eller samlivsbrudd. Frivillig flytting foregår fordi personen eller husholdningen ønsker å bedre bosituasjonen sin. Rossi finner at det i de fleste tilfeller er negative faktorer ved eksisterende bosituasjon som er avgjørende for beslutningen om å flytte, fremfor det positive ved den neste boligen. Mine informanters avgjørelse om å flytte faller inn under frivillig flytting, da flytting skyldtes et ønske om å bedre bosituasjonen sin. Flere av dem forteller imidlertid historier fra Tøyen om ufrivillig flytting, der familier har blitt tvunget til å flytte av årsaker utenfor deres kontroll, for eksempel familier som har mistet retten til kommunalbolig og dermed ikke hatt mulighet til å bo på Tøyen lenger.

Folks flyttemotiver er svært sammensatt og består som regel av mange ulike faktorer.

Familiens behov, misnøye og ønsker for hjemmet og dets omgivelser er noe av det som spiller inn på avgjørelsen (Rossi, 1955, s. 177). For å forstå familiers flyttemønster må man forstå hva det å flytte betyr for en familie. Hvilke behov et hjem må dekke avhenger blant annet av familiens sammensetning. Rossi argumenterer for at familiens livssyklus påvirker familiers motivasjon for å flytte. Startfasen preges gjerne av en rask øking av familiens størrelse.

Dermed melder det seg de første årene ofte et behov for et større hjem. I denne perioden vil familien også være mer sårbar for de fysiske og sosiale omgivelsene hjemmet deres befinner seg i. I denne livsfasen er det derfor vanlig at familier flytter fra mindre boliger i områder med færre barnefamilier, til større boliger i områder som i større grad er preget av barnefamilier

(Rossi, 1955, s. 178). Når familiens størrelse stabiliserer seg minsker også behovet for større plass, og færre vil da ha behov for å flytte. Men deretter, i familiens siste fase, når barna blir store og flytter ut vil behovene for plass minske, og de sosiale og fysiske omgivelsene som var viktige da barna vokste opp er ikke lenger like viktige. For mye plass er riktignok ikke like vanskelig å tilpasse seg som for lite plass, så færre familier velger å flytte i denne fasen (Rossi, 1955, s. 178). Rossis funn viser at behovet for nok plass er den viktigste grunnen til flytting når familier blir til og utvider seg. I tillegg er det andre faktorer som spiller inn på om familier flytter. Blant annet vil området man bor i, bestemme hvilken nærskole man sogner til. I tillegg vil uteområdene som er tilgjengelige i nærheten være viktig for mange familier (Rossi, 1955, s. 178). Hvorvidt man leier eller eier boligen, boligens beliggenhet (å ha bolig i et «fint» område kan være av verdi i seg selv), planløsning og fasiliteter kan også ha en innvirkning på om man velger å flytte eller bli boende.

Har det egentlig noe å si om Oslo er en segregert by?

Segregering refererer til geografisk separasjon av sosialt definerte grupper, som for eksempel etnisitet eller klasse (Massey, 2017). Flere studier har undersøkt konsekvensene av boligsegregering. Forskningen går ut på blant annet å se hva som er konsekvensene av boligsegregering når det gjelder tilgang på ressurser, helseulikheter, jobbmuligheter og skole (Ljunggren, 2017). Slik forskning er viktig for å øke forståelse av konsekvensene av en segregert by og dermed kunne identifisere underliggende årsaker og kartlegge hvilke tiltak som fungerer og ikke fungerer.

I og med at jeg studerer majoritetsnorske folks tanker om flytting fra et område med høy grad av etniske minoriteter vil det være relevant å si noe om teori på feltet etnisk boligsegregering. Innenfor feltet skiller det mellom to teoretiske retninger: «spacial assimilation» og «place stratification». Teorien om spacial assimilation hevder at når innvandrere integreres og får økt sosioøkonomisk status vil de gradvis flytte ut av områder som er preget av høy grad av andre med minoritetsbakgrunn til områder med høyere grad av majoritetsinnbyggere (Hermansen et al., 2022). Det har blitt argumentert for at tiltak for å bedre boforhold i områder med høy grad av etniske minoriteter kan bidra til å øke segregeringen fordi den minsker incentivet til minoritetsfamilier om å flytte vekk fra slike områder. Teorien om «Place stratification» refererer til en situasjon der samfunnet er delt opp i forskjellige geografiske områder som har ulike sosioøkonomiske eller etniske forhold. Dette kan føre til at noen områder har høyere

konsentrasjoner av for eksempel folk med minoritetsbakgrunn, lav utdanning eller mer fattigdom enn andre områder. Disse områdene kan bli stigmatisert, som kan føre til at beboerne får dårligere tilgang til ressurser og har vanskeligere for å oppnå sosial mobilitet.

Begreper som «white flight» og «white avoidance» er særlig mye brukt i amerikansk segregasjonsforskning. Teorien om «white flight», eller «native flight» som det gjerne blir kalt i en norsk kontekst (Rogne et al., 2021), forklarer etnisk boligsegregering ved at en høy andel med minoritetsbakgrunn fører til at hvite flytter vekk fra områder de ellers ville blitt boende i (Massey, 2017). Når disse familiene velger å bosette seg i områder med lavere grad av etniske minoriteter kan dette føre til at segregeringen i byene vedvarer eller forsterkes. En annen faktor som kan bidra til at segregering øker eller vedvarer er såkalt «white avoidance». Denne teorien antar at hvite familier unngår å flytte til områder med høy grad av etniske minoriteter (Andersen, 2017). Det er verdt å understreke at disse teoriene tar utgangspunkt i flytting på bakgrunn av etnisitet eller «rase» i en amerikansk kontekst, og kan kritiseres for å overse andre faktorer som kan være avgjørende for flytting, som for eksempel jobbmuligheter, boligsituasjon eller økonomiske årsaker.

Schellings vippepunktsmodell

Innenfor white flight-teorien finner vi blant annet en modell som forsøker å forklare at når andelen med minoritetsbakgrunn når et visst kritisk punkt, vil majoriteten av hvite familier flytte ut. Den amerikanske økonomen Tomas Schelling utviklet en teori som forsøkte å forklare hvordan mennesker responderer på omgivelsene sine (Schelling, 1969). Denne teorien, kalt Schellings vippepunktsmodell, er basert på en ide om at det som avgjør om folk flytter avhenger av andelen naboer som er «like» som en selv, i form av «rase» eller etnisitet. Dersom andelen går under et visst punkt, flytter man. Segregering kan være basert på mange faktorer, blant annet hudfarge, språk, religion. Den kan være organisert og ikke organisert, der organisert segregering gjerne skjer gjennom nedfelte regler. Uorganisert segregering skjer gjennom eksempelvis økonomiske prosesser der rike skilles fra fattige, eller utdannede fra lavere utdannede. Schelling tar hovedsakelig for seg segregering basert på hudfarge i USA som eksempel, men analysen hevdes å være overførbar til andre former for segregering så lenge den er todelt og identifiserbar. Han fokuserer på segregering som er basert på diskriminerende atferd. Diskriminerende atferd preges av at man bevisst eller ubevisst lar faktorer som «rase», kjønn og liknende påvirke hvor man bor, hvem man jobber med eller

hvem man snakker med. Gjennom personlige, individuelle preferanser hevdes det at dette videre kan føre til en kollektiv segregering. Til tross for at denne teorien tar utgangspunkt i en amerikansk kontekst, er den relevant for denne oppgaven fordi den kan si noe om hvordan mennesker kan tilpasse atferden sin basert på oppfatningen deres av flertallets adferd. Dersom familiene på Tøyen har en oppfatning av at flertallet sender barna sine på andre skoler enn Tøyen skole, kan dette føre til at de selv velger å gjøre dette for å ikke avvike fra flertallet. Dersom familiene derimot har en oppfatning av at de fleste sender barna sine på Tøyen skole, kan dette bidra til at de velger å gjøre det samme. Disse individuelle «små» handlingene kan da bidra til et vippepunkt hvor flere majoritetsnorske foreldre velger å sende barna sine på Tøyen skole, og dermed øker andelen majoritetsnorske barn ved skolen.

Territoriell stigmatisering

Boforhold er en kilde til stigmatisering. Både kjennetegn ved området, bygningene og menneskene som bor der påvirker folks inntrykk av stedet. Tøyen har gjennom årene blitt omtalt i negativ forstand i media og blant folk i andre deler av byen.

Områder med høy grad av kommunale boliger opplever ofte å bli stigmatisert blant den øvrige befolkningen, fordi slike boliger assosieres med opphopning av sosiale problemer (Vassenden & Lie, 2013, s. 81). Slik stigmatisering kan kalles territoriell stigmatisering, hvor det ikke er individer, men områder og dets befolkning som en helhet som stigmatiseres. Begrepet *territorielt stigma* bygger på Goffmans (1963) forståelse av stigma. Hvordan området *faktisk* er blir ikke viktig, men heller hvordan andre folk oppfatter området og hvordan området fremstilles i media. Det kan både være kjennetegn ved innbyggerne i området, ved boligene eller området i seg selv som avviker fra majoritetsbefolkningen og det «normale» som gjør at det skapes et skille. Territoriell stigmatisering kan ifølge Wacquant (2007) gjøre at innbyggerne internaliserer stigmaet knyttet til området de bor i og gir dem en følelse av skam og et dårlig selvbilde.

Måter å håndtere territoriell stigmatisering

Hirschmanns teori om exit, voice (stemme), loyalty (lojalitet) er en modell som tar for seg tre ulike måter individer eller organisasjoner håndterer utilfredshet eller misnøye med for eksempel et nabolag eller en organisasjon. Denne teorien er relevant for å se på hvordan informantene har håndtert det territoriale stigmaet som Tøyen har vært utsatt for. Ifølge Hirschmann er de to vanligste formene for respons det han kaller *exit* og *stemme* (Brattbakk et

al., 2015). *Exit* innebærer at individene reagerer på misnøyen ved å trekke seg unna. I mitt tilfelle kan dette bety at individene velger å flytte vekk fra området. Dette er en passiv form for respons hvor man ikke forsøker å påvirke eller forbedre det man er misfornøyd med.

Stemme innebærer at de «blir værende for å forsøke å ta opp kampen». *Stemme* er i motsetning til *exit* en aktiv måte å håndtere utilfredsheten på, der man forsøker å iverksette tiltak eller bruke stemmen sin på andre måter for å forbedre området. *Lojalitet* refererer til individenes følelse av forpliktelse eller tilknytning til nabolaget, til tross for eventuell misnøye. *Lojalitet* er det som blir avgjørende for om man velger å bli værende eller forlate området som er stigmatisert (Brattbakk et al., 2015). Dette kan for eksempel være basert på faktorer som sosiale bånd man har knyttet ved å bo i området over en lengre tid.

Oppsummering

I dette kapitlet har jeg presentert de ulike teoretiske perspektivene jeg bruker for å besvare forskningsspørsmålet i analysen. Disse teoretiske perspektivene danner rammeverket for de tre analysekapitlene, og jeg trekker på disse i de ulike kapitlene. DBO-modellen og flytteforskning, herunder livssyklusperspektivet, vil være de viktigste perspektivene i det første analysekapitlet. Territorielt stigma og måtene individer håndterer disse danner rammen for det andre analysekapitlet. Til slutt er gentrifisering og konsekvenser av dette det som diskuteres i det tredje analysekapitlet. Samlet kan dette bidra til å danne et bilde av hvordan barnefamiliene vurderer bosted og flytting.

3. Data og metode

I dette kapittelet beskriver jeg de metodologiske valgene som er gjort i denne oppgaven. Jeg beskriver valgene jeg har tatt for å innhente data, for deretter å sortere og så analysere empirien. Avslutningsvis vil jeg redegjøre for etiske hensyn, samt forskningens reliabilitet, validitet og generaliserbarhet.

Kvalitative forskningsintervjuer

Da jeg satte i gang med prosjektet ønsket jeg å undersøke hva som lå bak fraflyttingen jeg hadde hørt at foregikk blant majoritetsnorske barnefamilier på Tøyen. Siden jeg ønsket å få et innblikk i folks tanker og erfaringer anså jeg kvalitative dybdeintervjuer som den beste metoden for å besvare mitt tentative forskningsspørsmål (Tjora, 2017, s. 114). Jeg valgte derfor å utføre kvalitative forskningsintervjuer med folk som hadde tilknytning til Tøyen. Ved å utføre kvalitative forskningsintervjuer fikk jeg et innblikk i folks tanker rundt dette temaet og hva som kan ligge til grunn for deres handlinger. Denne metoden er basert på et fenomenologisk perspektiv, hvor man forsøker å forstå det sosiale fenomenet, i mitt tilfelle flytting, ut fra aktørens egne perspektiver og forstå hvordan de reflekterer rundt dette (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 45).

Forskningsdesign

Forskningsprosessen innebar at jeg kombinerte elementer fra deduktiv og induktiv forskningsmetode, og vekslet mellom å lese teori og analysere egne funn (Ragin & Amoroso, 2019, s. 67). Både teori og empiri har påvirket valget av litteratur og analysemetode. Jeg hadde lagt opp intervjuguiden etter fastsatte temaer som tok utgangspunkt i tidligere forskning og fokuserte intervjuene rundt dette, samtidig som jeg reviderte det opprinnelige tentative forskningsspørsmålet etter hvert som jeg registrerte hva informantene la vekt på. I utgangspunktet trodde jeg for eksempel at analysen skulle handle mye om fraflytting knyttet til etnisitet eller kulturell ulikhet, siden mye av litteraturen på feltet dreier seg om dette. Dette viste seg å være mindre viktig i informantenes fortellinger. Ettersom jeg så hvilke elementer informantene la mest vekt på endret jeg på noen av underspørsmålene for å ta høyde for dette. Informantene la for eksempel større vekt på økonomisk ulikhet enn jeg hadde forutsett, og jeg endret dermed retningen på analysen for å fange opp dette aspektet. På den måten forholdt jeg meg refleksivt til eget datamateriale og reviderte oppgavens vinkling etter hvert som jeg analyserte funnene mine. I løpet av denne prosessen utviklet jeg også tre analytiske

underspørsmål som skal bidra til å besvare forskningsspørsmålet (Johannessen et al., 2018, s. 25).

Utvalg og avgrensning

Utvalget består av åtte personer, hvorav seks er kvinner og to er menn. Fire av dem har tidligere bodd på Tøyen, og de fire andre bor på Tøyen. Utvalgskriteriene innebar at de var majoritetsnorske foreldre til barn i barnehage- eller barneskolealder. Jeg hadde ingen fastsatt aldersbegrensning, da jeg ikke så dette som relevant siden det viktigste var livssituasjonen de var i og alderen til barna. Jeg valgte å avgrense til foreldre med barn i denne alderen fordi tidligere forskning viser at unge middelklassefolk har høy mobilitet vekk fra områder som Tøyen når barna skal til å begynne på skolen (Brattbakk, 2015). Jeg ønsket å intervju personer som hadde tatt valget om å flytte relativt nylig for å høre tankene deres her og nå. Derfor begrenset jeg utvalget til foreldre med ett eller flere barn i barnehage- og/eller barneskolealder for å få informanter som står oppi valget om å flytte eller ikke, eller nylig har tatt beslutningen om å flytte, eventuelt blitt boende. Jeg kommer ikke til å oppgi informantenes yrke av hensyn til anonymitet, men alle informantene kan sies å tilhøre middelklassen.

Jeg valgte å intervju både kvinner og menn, og var også åpen for at informantene kunne ta med partneren sin på intervjuet. Det endte opp med en skjevfordeling av kjønn i intervjuene, da jeg hadde seks kvinner og to menn. Jeg hadde opprinnelig tenkt til å ha mest mulig 50/50 fordeling mellom kvinner og menn, men grunnet skjevfordeling i responsen på henvendelsene mine ble det ikke slik. Det var stort sett positive tilbakemeldinger på kontakten jeg søkte, og folk var engasjerte i prosjektet og ivrige etter å kunne bidra. Mye av grunnen til at jeg likevel endte opp med seks kvinner og kun to menn var at det var færre av mennene jeg kontaktet som svarte på henvendelsene mine. Derfor endte jeg opp med en liten skjevfordeling av kjønnene. Det er vanskelig å si om skjevfordelingen av informantenes kjønn har hatt innvirkning på funnene mine eller betydning for studiens validitet, og i så fall hvordan, men det er ingen tydelige skiller mellom refleksjonene til mennene og kvinnene i denne studien. Jeg vurderte derfor denne skjevfordelingen som av mindre betydning i og med at det er rollen som forelder og ikke kjønnsperspektivet som er viktig for min analyse.

Geografisk avgrensning

I oppstartsfasen av prosjektet var planen å intervjuere personer i bydel Gamle Oslo, fordi det er en bydel med høy grad av levekårsproblematikk. Dette er en svært sammensatt bydel med ulik etnografi, blant annet når det gjelder økonomiske ressurser og minoritetsandel i lokalbefolkningen. For eksempel er området Lille Tøyen preget av majoritetsnorsk middelklasse, så situasjonen er derfor ganske annerledes enn på Tøyen. Jeg bestemte meg derfor for å snevre inn det geografiske området til Tøyen, og avgrense til familier som sognet til Tøyen skole, og utelate Vahl skole som også ligger på Tøyen. Jeg har et todelt utvalg bestående av både folk som bor på Tøyen og folk som har bodd på Tøyen tidligere, men flyttet derfra. Grunnen til dette er fordi jeg ville se saken fra ulike sider. Jeg tror dette kan være en styrke i funnene mine, fordi det bidrar til å få frem flere ulike måter å studere flytting. Fordi det bidrar til å se kompleksiteten i folks bostedspreferanser.

Rekruttering

Via en bekjent med tilknytning til Tøyen fikk jeg tilgang på kontaktinformasjon til noen som kunne være potensielle informanter til prosjektet. Jeg tok kontakt via e-post og fikk positiv respons. Denne måten å rekruttere informanter var nyttig for å gi meg innpass i miljøet på Tøyen, og det at vi hadde en felles bekjent kan ha gjort det lettere for meg å få tillit hos informanten. Via de første informantene fikk jeg igjen forslag og navn på andre som kunne være aktuelle for oppgaven min. Dette kalles også snøballmetoden og er en mye brukt måte for å komme i kontakt med informanter (Tjora, 2017, s. 265). En annen fordel med denne metoden er at det kan være lettere å få tillitt hos informantene hvis de vet at man har blitt anbefalt av en felles bekjent. Ulempen kan være at man kan ende opp med et relativt homogent utvalg dersom flere av informantene er i ett bestemt miljø. Dersom flere av informantene er venner eller nære bekjente kan disse i større grad ha de samme oppfatningene og erfaringer rundt tematikken. Jeg fikk stort sett positiv respons fra personene jeg oppsøkte, og de var ivrige etter å kunne bidra. Mange av de jeg intervjuet er, eller har vært, aktive i miljøet på Tøyen og var kanskje derfor ekstra interesserte og engasjerte i å snakke om denne tematikken. Funnene mine kan ha blitt påvirket av at personene som takket ja til å la seg intervjuet er folk som er opptatt av temaet, og jeg kan ikke vite om de representerer meningen til den gjennomsnittlige Tøyenbeboeren, noe som kan ha minsket variasjonen i datamaterialet. Jeg tror likevel at dette kan ha bidratt til at jeg intervjuet folk som hadde tenkt mye over tematikken fra før av, og dermed hadde mange meninger rundt temaet, noe som kan ha gitt meg nyttig og unik innsikt.

Intervjuguide

I forkant av intervjuene hadde jeg utarbeidet to semistrukturerte intervjuguider; en for de informantene som hadde flyttet fra Tøyen og en for de som bodde på Tøyen. Intervjuguidene inkluderte overordnede temaer og noen konkrete spørsmål under hvert tema. Temaene var like for de to gruppene, og det var for det meste kun måten underspørsmålene var vinklet og/eller formulert som var ulikt. Formålet med intervjuguiden var ikke at den måtte bli fulgt slavisk, men at jeg skulle ha en oversikt over temaene jeg skulle gjennom for å unngå å glemme noe viktig. Jeg hadde også en del konkrete spørsmål som kunne hjelpe meg, og som jeg i noen tilfeller brukte og i andre tilfeller ikke hadde like mye behov for. Et intervju kan være en stressende situasjon hvor det er fort gjort å glemme viktige punkter hvis man ikke har en oversiktlig liste med temaer og spørsmål (Tjora, 2017, s. 157).

En semistrukturert intervjuguide er også nyttig i dybdeintervjuer fordi den gir rom for at informanten selv trekker frem temaer den synes er relevante. Selv om jeg hadde visse temaer jeg ville innom, ønsket jeg å la informantene snakke fritt innenfor disse temaene og eventuelt introdusere egne temaer som de syntes var relevant eller interessant å snakke om (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 46). I et semistrukturert intervju er det også rom for å endre på rekkefølgen av temaene eller spørsmålene underveis, og tilpasse spørsmålene og stille oppfølgingsspørsmål ettersom hva informanten snakker om.

Noen av informantene hadde en forventning om at det skulle være en tydelig intervjusituasjon med fastsatte spørsmål. Jeg måtte da forsikre dem om at de kunne snakke fritt og trekke frem ting de selv syntes var relevant, og at dersom de kunne utdype med konkrete eksempler så ville det være nyttig for min analyse (Tjora, 2017, s. 166).

Datainnsamling

Lydopptak

I forkant av intervjuene spurte jeg informantene om det var greit at jeg tok lydopptak av intervjuene, noe alle sa ja til. Fordelen med dette var at det da var lettere for meg å stille oppfølgingsspørsmål og følge med siden jeg ikke trengte å fokusere på å ta notater underveis (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 205). Dette gjør at det blir lettere å stille gode oppfølgingsspørsmål og dermed få mer ut av intervjuet (Weiss, 1994, s. 54). Til å ta opp

intervjuene brukte jeg diktafon-appen til UiO. I diktafon-appen blir lydopptaket kryptert og overført direkte til et nettskjema. Dette forhindrer at intervjuene og dermed personlige opplysninger havner på avveie siden opptakene aldri blir lagret lokalt på telefonen og det ikke er mulig å spille av lydopptaket fra andre steder enn et nettskjema som er beskyttet med passord. Jeg hadde også en egen manuell diktafon som sikkerhet i tilfelle noe skulle skjære seg med diktafon-appen. Etter at jeg hadde lastet opp lydfilene ble disse slettet fra diktafon-appen og diktafonen.

Gjennomføring av intervjuene

Tre av intervjuene ble holdt digitalt over zoom, og de resterende ble avholdt fysisk. Jeg lot det være opp til informanten å velge om vi skulle møtes fysisk eller ta intervjuet digitalt. Jeg var i utgangspunktet litt skeptisk til å ha intervjuene digitalt, i frykt for at det skulle gå ut over kommunikasjonen og at det skulle bli vanskeligere å bygge tillit hos informantene og få dem til å snakke fritt og utdypende. Dette gikk heldigvis fint, og intervjuene over zoom ble gjennomført uten tekniske komplikasjoner. Jeg syntes disse intervjuene ble like avslappet som de fysiske, kanskje fordi terskelen lå lavere ved at man satt hjemme hos seg selv og ikke trengte å være bevisst på at det var andre i rommet som potensielt kunne høre det man snakket om.

De fysiske intervjuene ble holdt på kafeer og lignende, og i de fleste tilfeller kom informanten selv med forslag til hvor de ønsket å møtes. Fordelen med de fysiske intervjuene var at det ble litt småprat i begynnelsen som kan ha bidratt til å gjøre informanten komfortabel før selve intervjuet. Dette kan ha gjort det lettere for dem å åpne seg enn om intervjuet hadde vært digitalt. Jeg begynte også intervjuene med å stille åpne spørsmål og la informantene fortelle litt om seg selv. Dette er en grei måte å «varme opp» informantene og unngå å gå rett på seriøse temaer (Tjora, 2017, s. 154). For noen av informantene fikk jeg inntrykk av at dette var nødvendig å gjøre dette for å skape en tillit, mens andre satte i gang med å fortelle detaljert om sine tanker om Tøyen og det de forventet at intervjuet skulle dreie seg om før at jeg hadde rukket å begynne å spørre dem om dette.

I hvilken grad jeg fikk personen til å fortelle fritt og benytte egne eksempler fra eget liv varierte, men jeg opplevde at alle intervjuene ga meg nyttig og god innsikt. Jeg merket også at kommunikasjonen mellom meg og informantene ble bedre underveis i intervjuprosessen,

ettersom jeg ble bedre kjent med intervjuguiden og generelt ble mer komfortabel i intervjusituasjonen. Intervjuene varte mellom cirka 1 til 1,5 time. Det ble stort sett en naturlig avrundning av intervjuet når jeg hadde vært gjennom alle temaene i intervjuguiden og informanten ikke hadde noe mer de ønsket å tilføye. Jeg avsluttet intervjuene med å stille noen avrundende spørsmål og spørre om de hadde noe de ønsket å legge til, for at intervjusituasjonen skulle ende på en behagelig måte, og takket dem for at de bidro til prosjektet mitt (Tjora, 2017, s. 146).

Behandling av data

Transkripsjon

I etterkant av intervjuene brukte jeg noen minutter på å notere meg både umiddelbare inntrykk og tanker jeg hadde gjort meg underveis, samt notere dersom det var noe som fungerte bra eller mindre bra så jeg kunne gjøre justeringer til de neste intervjuene. Deretter transkriberte jeg intervjuene i tekstbehandlingsprogrammet F4transcript. Når man skal transkriberer tale om til tekst står man overfor en rekke vurderinger og beslutninger, blant annet når det gjelder grad av hvor detaljert man skal gjøre det (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 204). Jeg valgte å transkribere så detaljert som mulig for å beholde mest mulig av essensen i hva som ble sagt, og inkluderte for eksempel nøling, latter og pauser. Dette kan gi et mer helhetlig inntrykk av hva som ble sagt og hvordan, som igjen kan være nyttig for analysen og styrke reliabiliteten (Tjora, 2017, s. 174). Dette har vært nyttig i analyseprosessen for å få en sammenhengende forståelse av utsagnene, særlig fordi informantene gjerne nølte, tok korte pauser eller smålo når de snakket om ting som kan oppleves som utfordrende å snakke om.

For å beskytte konfidensialiteten til informantene anonymiserte jeg intervjuene kontinuerlig mens jeg transkriberte, slik at sensitive opplysninger aldri ble lagret på min private harddisk (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 213). jeg lot være å transkribere navn på informanten og eventuelle familiemedlemmer som de nevnte, samt navn på byen de kommer fra, navnet på skolen barna deres går på (med unntak av Tøyen skole), og byen de bor i dersom de bodde utenfor Oslo. I denne prosessen ga jeg også informantene mine pseudonymer. Til tross for at jeg valgte å transkribere så detaljert som mulig, unnlot jeg å skrive eventuelle dialektord som informantene brukte, og skrev derfor alt på bokmål. Som hovedregel i transkripsjon gjør man dette for å opprettholde anonymiteten til informantene dersom de har en gjenkjennbar dialekt (Tjora, 2017, s. 174). I og med at Tøyen er et relativt lite miljø har jeg valgt å utelate

mesteparten av informasjonen om informantene for å best mulig beskytte deres anonymitet. Jeg har utelatt informasjon om yrke, alder på barna og hvor i landet de kommer fra. Selv om dette var informasjon jeg innhentet under intervjuet, bestemte jeg meg i ettertid for å utelate dette fordi jeg ikke anså det som vesentlig for analysen.

Analysemetode

Jeg valgte å utføre en tematisk analyse av datamaterialet mitt. Tematisk analyse egner seg godt til å analysere mitt datamateriale fordi den er fleksibel og lar seg kombinere med teoriene jeg bruker i denne oppgaven (Johannessen et al., 2018, s. 278). Den muliggjør også å kombinere induktiv og deduktiv metode, ved at man har en oversikt over teori og dermed reduserer risikoen for å overse mye av det interessant i datamaterialet (Johannessen et al., 2018, s. 281). Tematisk analyse innebærer at man ser etter visse temaer i datamaterialet. Temaer refererer her til en kategorisering av data med viktige fellestrekk (Johannessen et al., 2018, s. 279). Til sammen danner disse temaene grunnlaget for å svare på forskningsspørsmålet mitt.

Tematisk analyse egner seg også til å kombinere med elementer fra andre analysemetoder (Johannessen et al., 2018, s. 278). Selv om jeg hovedsakelig bruker tematisk analysemetode, benytter jeg meg også av elementer fra narrativ analyse. Narrativ analyse går ut på å analysere fortellinger. Det kan være alt fra store, viktige fortellinger, til små fortellinger som spiller en rolle i dagliglivet (Johannessen et al., 2018, s. 97). En fortelling kan ha påvirkning på hvordan vi tenker og handler og forme hvordan vi ser verden (Johannessen et al., 2018, s. 107). Jeg bruker dette for å identifisere ulike fortellinger informantene fortalte. Informantene jeg intervjuet presenterte ofte deler av sin flyttehistorie som en fortelling med et avgrenset og sammenhengende hendelsesforløp, med en begynnelse og en slutt (Johannessen et al., 2018, s. 98). Jeg fant det derfor nyttig å ta i bruk begrepet *narrativ* i enkelte deler av analysen. Det kan også være interessant for å undersøke om informantene forteller samme type hendelser på ulike måter (Johannessen et al., 2018, s. 111).

Koding

Etter å ha transkribert ferdig intervjuene satt jeg med svært mange sider med tekst. For å lettere kunne analysere datamaterialet valgte jeg i første omgang å lese gjennom alt intervjumateriale og notere ned tanker rundt datamaterialet (Johannessen et al., 2018, s. 284). Deretter kodet jeg dataene i kodeprogrammet NVivo. Formålet med å kode datamaterialet er å

systematisere det og dermed lettere kunne bruke det i analysen (Johannessen et al., 2018, s. 284). Man får bedre oversikt over og innsikt i dataene, og legger til rette for kategoriseringen av dataene som vil være nyttig i analyseringen. NVivo gir oversikt over hvor mange ganger kodene er brukt totalt og i hver tekst, noe som gir en oversikt over hvilke koder som er viktige. Programmet egner seg også godt til å samle koder under overordnede temaer.

Empirinær koding er nyttig for at kodene skal bidra til å gjøre analysearbeidet mer effektivt (Tjora, 2017, s. 201). Empirinære koder sier noe om det konkrete innholdet i koden, fremfor å være mer generelle merkelapper (Johannessen et al., 2018, s. 290). Derfor kan kodene i seg selv brukes til analysen uten at man nødvendigvis trenger å gå tilbake til transkripsjonene. Etter å ha kodet datamaterialet satt jeg igjen med et stort antall koder. For å kunne benytte meg av disse kodene og utforme analysens struktur, grupperte jeg kodene tematisk (Tjora, 2017, s. 207). Eksempler på disse temaene er skole og nabolagsengasjement. I denne prosessen inkluderte jeg også noen analytiske temaer med bakgrunn i teori på feltet, blant annet stigmatisering og gentrifisering.

Mange av kodene havnet i overordnede temaer som dannet grunnlaget for analysen. De overordnede temaene gjorde det lettere for meg å få oversikt over hvilke temaer informantene hadde lagt mest vekt på. Det var i arbeidet med å lese gjennom og kategorisere kodene at jeg begynte å avklare hva som ble studiens retning og hva som kunne danne de ulike analysekapitlene. I denne prosessen begynte jeg å se for meg tre analysekapitler, da jeg så en kobling til teori som omtaler fenomenene informantene snakket om (Tjora, 2017, s. 211). For eksempel var faktorer knyttet til konseptene territoriell stigmatisering og gentrifisering noe som var nevnt ofte, samt at størrelse på bolig, egenskaper ved nærskolen og nabolagsengasjement, og dette dannet dermed grunnlaget for utformingen av analysen.

Forskerrollen

En intervjusituasjon vil alltid være preget av et asymmetrisk maktforhold mellom forsker og informant, og det er derfor lurt å reflektere over denne maktubalansen og hva den kan ha å si for funnene (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 53). Selv om jeg som intervjuer har makten i form av at jeg har mulighet til å styre retningen til intervjuet, tror jeg maktforholdet kan ha blitt veid opp av at jeg antageligvis kunne mindre om temaet enn dem, i og med at dette er

problemstillinger de er opptatt av til daglig, eller i hvert fall jevnlig er blitt nødt til å tenke over (Tjora, 2017, s. 119).

Som intervjuer kommer man til intervjuet med både egne tanker om feltet, oppfatninger om ting man har lest eller hørt, og egne fordommer. Jeg forsøkte å legge vekk eventuelle antagelser jeg hadde på forhånd for å være mest mulig objektiv (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 273). Det er viktig at man som intervjuer viser åpenhet og nysgjerrighet overfor nye og uforutsette aspekter. Jeg forsøkte å unngå forutinntatte ideer om hva jeg kom til å finne og hvilke kategorier jeg skulle plassere funnene inn i (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 48). Dette var noe jeg etterstrebet både i intervjuprosessen og arbeidet for øvrig. Jeg var også bevisst på at visse spørsmål kan oppfattes støtende for noen, og ikke for andre. Jeg var derfor tydelig på at de ikke trengte å svare på alle spørsmål dersom de ikke ønsket det.

Informantenes fortellinger kan i visse tilfeller reflektere et ønske om å presentere et bestemt bilde av seg selv, eller fremstille en bestemt side av en sak de har erfart. I mitt prosjekt kan det for eksempel være at informantene overdriver de positive sidene ved Tøyen overfor meg, fordi de er vant til den negative måten Tøyen har blitt fremstilt på, og ønsker å få frem alt som er bra med området. På den annen side kan visse ting de ønsket å endre med området bli lagt ekstra vekt på i håp om at dette skal bidra til at det skjer en endring. Det er uansett *hva* informanten ønsker å legge vekt på som er interessant for min oppgave, så om de ved visse anledninger overdriver eller ikke snakker helt ærlig (hvilket jeg ikke har grunnlag for å hevde) er det mindre relevant (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 281).

Etiske betraktninger

En intervjuanalyse innebærer at man må ta noen etiske hensyn for å best ivareta informantens integritet. Før jeg begynte å intervjuer meldte jeg inn prosjektet til Norsk Senter for Forskningsdata (NSD). Da jeg fikk prosjektet godkjent, kunne jeg begynne å rekruttere informanter. Før intervjuene innhentet jeg informert samtykke fra informantene. Det vil si at informantene er klar over at det er frivillig å delta og er klar over hva deltagelse i forskningen innebærer (Ragin & Amoroso, 2019, s. 79). Jeg hadde skrevet ut et informasjonsskriv som vi gikk gjennom sammen før vi startet intervjuet. Informasjonsskrivet omhandlet blant annet hva formålet med prosjektet er, og hva det innebærer for dem å delta. Jeg informerte dem også om at intervjuet ville bli behandlet konfidensielt og at de var sikret anonymitet, blant

annet i form av fiktive navn, og om hvordan datamateriale skulle oppbevares (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 104). Før vi startet intervjuet forsikret jeg også informantene om at de ikke trengte å svare på spørsmål hvis det var noe de ikke var komfortable med. Jeg tydeliggjorde også at de når som helst kan trekke seg fra studien dersom de skulle ønske det, både underveis og i etterkant av intervjuet. Som forsker er det også viktig å forsikre informanten om at de ikke kommer til å ta noe skade av å la seg intervju. Jeg kom heller ikke til å grave i personlige ting som ikke er relevante for oppgaven, og jeg stilte heller ingen spørsmål ut av ren nysgjerrighet og som ikke var relevant for oppgaven (Weiss, 1994, s. 65).

Forskningens reliabilitet, validitet og generaliserbarhet
Innenfor samfunnsforskningen brukes ofte begrepene reliabilitet, validitet og generaliserbarhet når man diskuterer forskningens troverdighet, styrke og overførbarhet (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 272). Reliabilitet handler om troverdigheten til forskningen, og dreier seg ofte om hvorvidt forskningen kan reproduseres på andre tidspunkter av andre forskere med andre informanter, eller om informantene ville gitt andre svar til en annen forsker (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 276). Jeg forsøkte å oppnå mest mulig reliabilitet blant annet ved å gjøre forskningsprosessen så konsistent som mulig. Det som derimot kan være en svakhet ved min forskning når det gjelder dets reliabilitet er at mange av informantene mine tilhørte samme miljø innad på Tøyen. Dette kan ha ført til at jeg fikk mange av de samme svarene, etter som man ofte har ganske like oppfatninger og tanker som de man omgås ofte, i motsetning til dersom jeg hadde hatt et helt annet utvalg på Tøyen. Åpenhet rundt metoden er også med på å skape reliabilitet.

Validitet handler om i hvilken grad metoden man bruker måler det man tror man måler og i hvilken grad funnene faktisk representerer de fenomenene man undersøker (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 276). Jeg har forsøkt å oppnå validitet ved å gjengi informantenes utsagn/erfaringer på en mest mulig korrekt måte. Det at jeg tok taleopptak av intervjuene, kodet datamaterialet empirinært og bruker direkte sitater aktivt i analysen styrker validiteten til denne oppgaven, fordi dette bidrar til at analysene mine best mulig reflekterer det informanten faktisk sa (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 279).

Det er et gjentakende spørsmål innen kvalitativ forskning om hvorvidt forskningen er generaliserbar. Generaliserbarhet dreier seg om hvorvidt den er overførbar til andre intervjupersoner, kontekster og situasjoner (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 289).

Det er stor grad av uenighet om kvalitativ forskning kan generaliseres, og om hvorvidt dette er formålet (Nadim, 2015). Med et utvalg på åtte personer rekruttert via snøballmetoden vil ikke funnene mine nødvendigvis være representative for en hel gruppe. Dette er heller ikke formålet. Formålet er å si mye om noens opplevelser av det aktuelle temaet. På den annen side er det ikke utenkelig at mine funn kan være nyttige for å si noe om den generelle oppfatningen av flytting blant barnefamilier på Tøyen og hva de vektlegger som viktig.

Informantene

Marianne	Bor på Tøyen	Har bodd på Tøyen i over 10 år. Har to barn som begge går på Tøyen skole.
Lars	Bor på Tøyen	Har bodd på Tøyen i over 15 år. Har to barn.
Katrine	Bor på Tøyen	Har bodd på Tøyen i 9 år. Har to barn.
Ole	Bor på Tøyen	Har bodd på Tøyen i over 10 år. Har to barn.
Ida	Flyttet fra Tøyen	Flyttet til et rekkehus i en bydel på Oslo Øst. Flyttet fra Tøyen i fjor etter å ha bodd der i 10 år. Har tre barn.
Hege	Flyttet fra Tøyen	Flyttet ut av sentrum, men innad i Oslo. Bodde på Tøyen i 8 år, flyttet vekk derfra i 2016. Har to barn.
Silje	Flyttet fra Tøyen	Flyttet fra Tøyen i 2017 etter å ha bodd på Tøyen i 14 år.

		Flyttet ut av sentrum, men innad i Oslo. Har to barn.
Karoline	Flyttet fra Tøyen	Flyttet til en by utenfor Oslo. Bor nå i enebolig. Har to barn.

4. Stor nok plass, trygg og god skole, og et godt nabolag

«De fleste jeg kjenner som har flytta ut har ikke vært fordi de ikke vil bo på Tøyen lenger, men fordi de rett og slett må lenger ut for å ha råd til større leilighet.»

Introduksjon

I dette kapitlet undersøker jeg hvordan informantene begrunner hva som er viktig for dem når de skal velge hvor de vil bo. Jeg belyser de tre viktigste faktorene informantene legger vekt på når det gjelder ønsket om bosted. Disse faktorene er størrelse på leilighet, nabolag og nærskolen. Formålet er å finne ut hva informantene legger til grunn når det gjelder valg av bosted, for å belyse analyse spørsmålet: «Hvilke elementer legger informantene vekt på når de vurderer bosted?».

Et ønske om mer plass versus å finne smarte løsninger på liten plass

Tøyen er preget av blokkbebyggelse, og det er generelt få store leiligheter i området

(Andersen et al., 2017, s. 190). De få store leilighetene som finnes har høy kvadratmeterpris.

Størrelse på leilighet og antall rom var et tema som gikk igjen i alle samtalene.

Tre narrativer utpekte seg innenfor dette temaet. Noen hadde valgt å flytte fordi de ønsket mer plass, ofte i form av et ekstra soverom, og ikke hadde råd til større leilighet innad på Tøyen.

Andre hadde blitt boende til tross for liten plass fordi de hadde jobbet for å finne smarte løsninger i en liten leilighet. Det tredje narrative gikk ut på at de var blant de «heldige» som hadde kapret en av de få store leilighetene på Tøyen. I det følgende utdyper jeg disse tre narrativene.

Det første narrative dreide seg om at det var enkelte av informantene som hadde flyttet derfra som sa at de gjerne kunne blitt boende i området, men at de ikke hadde mulighet til dette ettersom de ønsket mer plass og ikke fant store nok leiligheter på Tøyen i deres prisklasse.

En ting som gikk igjen av flere av informantenes fortellinger var at ettersom de fikk flere barn og disse ble eldre meldte det seg et behov for større plass, gjerne i form av flere soverom, men også «det ekstra rommet» i form av en ekstra stue eller oppholdsrom.

Ida fortalte at hun og familien i utgangspunktet hadde planer om å bli boende på Tøyen, men at de så seg nødt til å flytte da de fikk sitt tredje barn fordi det ble for trangt og kronglete å bli boende i den lille leiligheten deres på Tøyen. Siden de ikke hadde råd til å kjøpe en større

leilighet på Tøyen, bestemte de seg for å flytte i et rekkehus utenfor sentrum. For Hege var det ønsket om mer plass, helst i form av en ekstra stue, som ble avgjørende for at de valgte å flytte. Hun beskriver hvordan hun og mannen antakeligvis ikke hadde flyttet ut av leiligheten på Tøyen om det bare var de to, men at familien som helhet hadde et behov for å ikke bare ha ett fellesområde da barna begynte å bli eldre.

Nå hadde jo ikke vi den minste leiligheten, men vi tenkte jo litt frem da, at vi hadde ikke noen ekstra stue for eksempel og det har vi jo fått her oppe i huset. Og det er jo veldig deilig nå som barna er større og de sitter og gamer og har med venner hjem. At du slipper å ha det oppi det ene fellesrommet man har da, i en leilighet. Så det er det at man får litt mer plass.

Karoline forteller også at dersom de hadde hatt råd til å kjøpe noe større hadde de antageligvis hatt lyst til å bli boende på Tøyen eller i sentrum. Men, siden de ikke hadde det, valgte de å flytte ut av byen hvor de fikk et hus med flere rom og hage.

Disse fortellingene illustrerer at en viktig årsak til at de valgte å flytte var fordi de trengte et større sted å bo. Behovet for mer plass er den viktigste grunnen til flytting når familier blir til og vokser, i følge Rossi (1955) sine funn. Disse fortellingene viser også at for å oppnå deres ønske om større plass, var de nødt til å ta hensyn til de faktiske økonomiske begrensningene. Derfor hadde de ikke mulighet til å bli boende på Tøyen, og var nødt til å flytte til områder hvor de hadde råd til å kjøpe en større bolig. Handlingsrommet ble altså begrenset av det som i henhold til DBO-teorien kalles «opportunities» - muligheter.

På spørsmålet om tidspunktet de valgte å flytte, fortalte både Hege og Karoline at de flyttet det året sønnene skulle begynne i førsteklasse. Dette var blant annet fordi de ikke hadde lyst til å etablere en skolehverdag for barna for deretter å flytte. I likhet med mange andre som flytter i denne perioden av livet, anså de dette som et passende tidspunkt å flytte på. Å være i en livsfase preget av en slik endring er en vanlig årsak til flytting. Når livssituasjonen endrer seg melder det seg samtidig nye behov for familien, blant annet når det gjelder bosted. Denne begrunnelse for flytting samsvarer også med tidligere forskning på feltet (Kadasia et al., 2020) og Rossis (1955) livssyklus-teori.

Karoline beskrev også at avgjørelsen om å flytte handlet om «noe så enkelt som en drøm om å kunne se ut av vinduet og ikke bare rett inn i en vegg. For vi kjente at det ble litt trykkende å bo i en leilighet hvor liksom aldri blikket fikk lov til å vandre litt». Silje har lignende historie, og forteller at 70 kvadratmeter på fire personer høyt oppe i etasjene og uten heis ble for strevsomt.. Hun beskriver også at det å bo i en relativt liten leilighet med flere barn kan føles trykkende, og at mer plass ga henne «rom for store tanker».

Boligstørrelse er jo én ting, men også type.. altså, den romantiseringen man driver med av hus og hage... jeg hadde litt behov for det rett og slett. Både god plass, altså bedre plass hvor vi ikke gikk oppå hverandre, det var min sånn greie på slutten da, at jeg følte at uansett hva én drev med i leiligheten, så handla leiligheten om den ene tingen den ene drev med. Og det ble jeg litt ko-ko av. Så på en måte, én så på TV, da måtte alle se på TV, ikke sant. For ja, det var bare ett oppholdsrom, eller ja det var bare sånn leiligheten var da. Når én har besøk så er det bare besøket alt handler om. Og det er ikke alltid det passer at alt bare skal handle om én ting. Så det var liksom ikke noe parallelle linjer som gikk an å ha i en sånn liten leilighet. Så det bare fiksa ikke jeg, det ble jeg bare helt ko-ko av.

Karoline og Siljes fortelling tyder på at de hadde en visjon om hage og hus som gikk videre enn bare praktiske årsaker, men at de følte at den lille leiligheten ble for trykkende. De ønsket å leve et liv hvor hun hadde mer rom både fysisk, men også for å ha *rom for store tanker*. Dette gjenspeiles i begrepet om «desires» - ønsker, hvor aktøren har en tanke om hva hen ønsker og dermed lar handlingene sine påvirkes av dette.

Det andre narrativet dreide seg om å boende til tross for liten plass fordi de hadde jobbet for å finne smarte løsninger i en liten leilighet. Ole bor i en leilighet med sine to barn som deler soverom. For ham veier alle de positive aspektene ved å bo på Tøyen tyngre enn at barna må dele rom. Han har selv vokst opp i blokk, så ønsket om hage var ikke av stor betydning for han. Til tross for at han hører mye om fordelene med å ha «det ekstra rommet» er ikke det noe han og partneren har som et stort ønske. De er fast bestemt på å bli boende på Tøyen, fordi området har alt det de ønsker seg av et nabolag. Dette sammenfaller med flere andre av informantene, som heller ikke anser størrelsen på leilighet som avgjørende for at de skal trives, og ikke kan relatere til drømmen om hus og hage. Det er vanskelig å avgjøre om dette

representerer en form for *adaptive preference*, altså at man ikke ønsker seg det man ikke tror at man kan få, eller om de faktisk ikke ser på dette som et ideal.

Det tredje narrative er fortellinger om at man ser på seg selv som blant de «heldige» som hadde råd til å bo i en av de få store leilighetene på Tøyen. Marianne og familien hadde bodd i en leilighet hvor de to døtrene delte soverom, og da de fikk mulighet til å kjøpe en større leilighet på Tøyen hvor barna kunne få hvert sitt rom, gjorde de det.

Vi hadde egentlig ikke sett for oss at vi skulle bo her så lenge. Men både vi og barna trivdes veldig godt. Og derfor bor vi her fremdeles og prøver å finne lure løsninger på å bo på 90 kvadrat med fire stykker. Selv om ikke det er kjempestort er det relativt stort i det området her vi bor, er det en veldig stor leilighet. Men når min familie eller venner kommer på besøk så tenker de sånn "herregud går det an å bo så trangt", mens sammenlignet med veldig mange på Tøyen for eksempel så har jo vi en veldig stor leilighet. Så det er jo en veldig sånn interessant forskjell der da. At det relativt sett er både en relativt liten leilighet, og samtidig relativt stor.

Katrine er også en av dem som anser seg som blant de heldige som har kapret en av de få litt større leilighetene på Tøyen. Hennes familie hadde egentlig ikke sett for seg at de skulle bo der så lenge, men siden de trivdes så godt har de blitt boende, og prøver å finne smarte løsninger og gjøre situasjonen best mulig i en fire-romsleilighet. I disse to tilfellene var det ikke økonomiske begrensninger som hindret dem fra å flytte. De hadde dermed et større handlingsrom når det gjaldt valg av bosted, og kunne fortsette å bo på Tøyen siden de ønsket det.

Disse fortellingene viser at avgjørelsen om å flytte blant informantene som har flyttet i stor grad er knyttet til utvidelse av familien. Informantene viser også hvordan tidspunktet for flytting ofte er knyttet til andre endringer i livsfasen, som å flytte før barna skal begynne på skolen for å gi dem en så stabil hverdag som mulig. Sett i et livssyklusperspektiv er dette naturlige årsak til at man flytter. Silje formulerer det slik: «Det er en tid for alt pleier jeg å si. At det er liksom en... ulike settinger krever ulike staffasjer rundt deg da, eller omgivelser da. Og for oss så har det hvertfall vært ... et veldig bra skifte.»

Marianne forteller om hvordan dette idealet om å ha hus med ikke er noe hun kan relatere til:

Veldig lite forståelse for at man ikke må ha det huset med hage da. De er sånn «du har jo råd til det» og jeg bare ja jeg har jo råd til det, men jeg har jo ikke lyst til det. Det er det som jeg tror er vanskelig for mange å forstå da.

Her belyser Marianne at hun er klar over at drømmen om hus og hage er noe andre ønsker å oppnå, men at dette ikke er noe hun selv ettertrakter. Det finnes visse forestillinger i det norske samfunnet om hva som er et godt hjem og hva dette skal bestå av. Et ideal er å ha et soverom til hvert av barna, et ekstra rom og hage. Tøyen har ikke mange store leiligheter, og er stort sett preget av blokkbebyggelse, så for å tilfredsstille denne forestillingen er man kanskje nødt til å flytte. Alternativt er dette en forestilling man må ta avstand fra. Utsagnet til Marianne kan også tenkes å reflektere en form for *adaptive preference*, altså at man ikke ønsker seg det man ikke tror man kan få.

Viktigheten av en trygg og god skole

At nærskolen i nabolaget er en trygg og god skole hvor barna deres trives er noe informantene legger vekt på som viktig for området de ønsker å bo i. Det sosiale klasse miljøet og læringsmiljøet trekkes frem som det viktigste av flere av informantene. Ole er en av dem som legger vekt på læringsmiljøet på skolen som en viktig faktor. «Det er jo læringsmiljøet som er viktigst, og da kommer jo det sosiale inn. Og det at alle elevene blir sett, og tatt vare på på sine premisser.» På spørsmål om hvordan informantene vil beskrive en god barneskole ligger en overvekt av svarene på at det er et godt og inkluderende klasse miljø og lærere som evner å se barna. Ida sier det slik:

Jeg tenker på at når barnekoret på Tøyen synger den sangen hvor de synger sånn «sola skal skinne på oss og vår fremtid» da begynner jeg alltid å gråte, for jeg tenker på at noen av de barna har det så beintøft ikke sant. Men jo, en god barneskole må jo være et sted hvor barna har det bra, og er trygge, jeg tenker altså, det å ha en god lærer, gode lærere som ser elevene, det betyr egentlig alt tror jeg. Og selvfølgelig at det blir liksom et godt miljø da, i klassen.

Ida legger vekt på at det at alle barna føler seg trygge og at det er et godt læringsmiljø hvor elevene blir sett, er viktig. Enkelte av informantene legger vekt på at de ønsker å sende barna sine på nærskolen, fremfor privatskoler. En av dem er Marianne, som formulerer det slik:

Det var jeg jo veldig opptatt av med det her med skolevalg også, at ja det er jo litt politisk fordi jeg mener dette med nærskolen er viktig og alle skal med og, at ikke det blir sånne eliteskoler rundt omkring som bare noen kan velge seg til og sånn. Men, jeg har samtidig vært helt sånn klar på at i det øyeblikket barnet mitt ikke trives eller at hun ikke blir utfordret på de tingene hun skal, da hadde jeg ikke latt min politiske overbevisning trumfe det.

Marianne var opptatt av at barna hennes skal gå på nærskolen, blant annet fordi hun tror at det er viktig for barna å ha andre barn i nærområdet som man kjenner. Hun er også imot at det skal være eliteskoler hvor bare noen barn får gå. Likevel er hun bestemt på at hennes egen politiske overbevisning ikke skal gå på bekostning av at barna hennes skal ha det bra og bli utfordret på skolen. Flere andre av informantene legger også vekt på at nærskole er viktig, men at de ikke hadde latt det trumfe dersom barna deres ikke trivdes, fordi det er det viktigste.

Intervjuer: *Hva tenkte dere var faren hvis det ikke var så mange (majoritetsnorske barn på Tøyen skole) da?*

Lars: Nei, man tenker jo litt på at ikke barna skal bli inkludert, at de skal bli utstøtt og mobba. Det var mest det sosiale. Noen tenkte nok også på det faglige, sånn hvordan skal de bli nok utfordra hvis liksom hvis mye av energien til læringen går til å lære elevene basic norsk, men det tenkte ikke jeg så mye over, og vi trengte ikke å tenke så mye over det heller, fordi når vi begynte så var det jo ganske mange.

Lars beskriver her at han ønsket å ha barna sine på en mangfoldig skole, men at han ønsket at det skulle være noen andre majoritetsnorske barn enn sine egne, i frykt for at barna ikke skulle føle seg inkludert. Dette var riktignok ikke noe som ble et problem, siden det var mange andre majoritetsnorske barn der da hans barn skulle begynne. Han så på det at barna hadde det bra sosialt som viktigere enn det faglige.

Mange av informantene ønsket at barna deres skulle vokse opp i et mangfoldig miljø, men noen er mer fokusert på at det skal være en blanding av *både* etnisk norske barn og barn annen bakgrunn, mens andre legger mer vekt på at det viktigste er at det ikke kun er etnisk norske. Karoline, som har flyttet fra Tøyen til et mindre sted på Østlandet, fortalte at i valget mellom en skole med høy minoritetsbakgrunn og en skole med mer blandet valgte de den med en blanding.

Vi hadde valget mellom (navnet på en skole), som jeg nesten vil si er helt identisk i elevsammensetning og sånn som det er på Tøyen, og så hadde vi (navnet på naboskolen) som er også en sammensatt skole da. Men vi sognet til den siste, og da skal jeg være ærlig at jeg tenkte at jeg vil heller at ungene mine skal gå på en skole hvor det er 50/50 etnisk norske barn og etnisk... altså barn med annen bakgrunn... og hvor det er unger som kommer fra forskjellige steder og ikke bare ett sted da, hvis du skjønner, altså ikke bare fra en drabant, men at det er litt sånn blanding på en måte. Det var et bevisst valg.

Karoline ønsket å ha barna på en skole med stort mangfold, men hun ønsket helst at det var en 50/50 fordeling mellom minoritet- og majoritetsnorske barn. Noe av årsaken til at Katrine ønsket å ha barna sin på Tøyen var fordi hun ønsket at barna ikke skal gå på en skole med «bare hvite barn». Hun mente at man da lærer helt andre ting, man lærer mer om andre kulturer, andre måter å leve på, andre religioner og språk. «De kan ord på somalisk og arabisk, de får et helt annet inntrykk av at Norge er en del av verden, enn det de ville fått naturlig hvert fall, eller.. i en bygd eller på vestkanten der det er veldig homogent da.»

Det kommer tydelig frem i fortellingene til flere av informantene at de ønsker å ha barna sine på mangfoldige skoler fordi de ønsker at barna skal få visse holdninger og en oppfattelse av hvordan verden er. De tror barn som vokser opp i mer etnisk homogene områder oppnår dette i mindre grad. Silje er ikke bare opptatt av at de skal bli kjent med andre kulturer, men at dette også skal bidra til at de ikke får rasistiske holdninger og at de får gode verdier.

Silje: Det mener jeg har vært en superstyrke for ungene mine at vi bare, de har tatt for gitt at vi er en miks liksom.

Intervjuer: *Ja, på hvilken måte tenker du da?*

Silje: Nei, ehm jeg ... det er vanskelig å være rasist mot venner. Og når du kjenner folk godt, som er som deg, men ser annerledes ut, så hater du mindre. Du kan ikke gjøre det for du har ikke noe grunn til det. Vi er jo på en måte, vi hater lettere det som er ukjent og oppleves som utrygt og skummelt da.

Hun mener at dersom barn blir eksponert for folk med ulik bakgrunn tidlig minsker det fremmedfrykt og gjør at rasistiske holdninger ikke får grobunn. Disse fortellingene rundt hva informantene tenker når det gjelder skole tyder på at de har en sterk visjon for hvordan de vil at barna skal vokse opp og hvordan skolen de går på kan ha en påvirkning på hvordan det går med barna. De ønsker at barna skal gå på en mangfoldig skole for at de skal å få et verdenssyn som reflekterer deres eget. I henhold til DBO-modellen kan man anta at dette reflekterer deres tro og oppfatninger («belief») om at mangfold er bra og at dette påvirker hva slags skole de ønsker at barna skal gå på. Dette var en verdi flere av informantene som hadde flyttet også la vekt på. De ønsket at området de flyttet til ikke skulle være for homogent.

Nabolaget: samhold og nabolagsengasjement

Viktigheten av nabolaget er noe de fleste informantene legger vekt på når det gjelder hvor de ønsker å bo. Fortellingene om nabolaget går ut på to ulike elementer ved nabolaget: strukturelle faktorer og engasjementet og samholdet mellom menneskene som bor der.

Sentrumsnært med grønne lunger

Flere av informantene hadde et ønske om at nabolaget de bodde i skulle være rolig, ha grøntarealer og at de kunne la barna leke fritt ute i gatene. De satte pris på at det er mange parker i nærheten av Tøyen. Silje illustrerer det slik:

Det var folk ute hele tiden på en måte. Det er veldig sånn, følelsen av storby er veldig til stede føler jeg, på Tøyen. Samtidig så syntes vi også det var et nabolag med veldig sånn koselig grønne lunger og masse, masse rolige ting da, så selv om vi følte at vi bodde liksom midt i byen så var det liksom, hvert fall i den blokka vi bodde i så var det liksom helt stille. Altså, det var ikke noe sånn supertrafikk eller støy og, vi følte oss trygge i alle mulige sammenhenger.

Silje legger her vekt på betydningen av grøntarealer og rolige omgivelser. Samtidig liker hun følelsen av å bo i en storby og «det kosmopolitiske miljøet på Tøyen». Ole poengterer at

sønnen hans har bilfri skolevei, og at dette er noe han setter stor pris på i hverdagen fordi da kan man la barna gå alene til skolen. Dette er et konkret tiltak som han merker har stor effekt.

Flere av informantene legger vekt på at de trives med å bo sentralt. Hovedgrunnen til dette er at de trives med å kunne gå og sykle til alt de trenger i hverdagen. De har ikke behov for bil og benytter seg ofte av kollektivtransport.

Vi er ikke avhengig av det å ha bil. Det er deilig å slippe å ha bil. For ja, det er fint å bo så sentralt i Oslo, bruker nesten ikke noe tid til og fra jobb. Så det er mange ting man sparer tid på i hverdagen, så hvis man bruker litt lenger tid på å komme seg ut i skogen en gang i uka, så sparer man tid til jobb hver dag. Så jeg vil ikke flytte ut til skogen selv om jeg er glad i skogen.

Ole illustrerer her hvordan han heller vil spare tid på reise til og fra jobb i hverdagen, og heller bruke litt mer tid på å komme seg ut av sentrum i helgene, enn motsatt. Et par av informantene som har flyttet vekk fra Tøyen legger vekt på at det å bo sentralt er noe av det de savner med å bo på Tøyen.

Bylivet i seg selv er også noe de verdsetter. De føler de har så og si alt de trenger på Tøyen, i «verste fall» en kort t-banetur unna. De beskriver at de bruker byen og det den har å tilby ganske aktivt. Som for eksempel å gå ned til Grønland på lørdager for å handle, ta en øl på Tøyen torg eller at barna drar alene og shopper med venner.

Tøyen-identiteten: Nabolagsengasjement og samhold

«Det er en veldig sterk identitet, Tøyen-identitet, så når den kommer virkelig til sin rett så er det ingen steder på jord som er vakrere da.»

Flere av informantene trekker frem den høye graden av samhold og nabolagsengasjement på Tøyen som en grunn til at de ønsker å bo der og selv ønsker å bidra til nabolaget og lokalsamfunnet. Det store engasjementet bidrar til at man blir kjent med andre Tøyenbeboere, og skaper samhold og gir en følelse av at man er en del av et fellesskap. Lars beskriver den sterke fellesskapstilhørigheten på Tøyen som en viktig årsak til at de aldri har vurdert å flytte.

Informantene forteller om gatefester, gratis aktiviteter, konserter og boder med mat.

Sånn sosiologisk så kan det godt være du ser andre likhetstrekk med andre steder, men vi som bor her så er det sånn... vi føler at Tøyen er helt unikt. Og det er jo.. vi har klart noe her som man ikke har klart andre steder, og vi har bygd en felles identitet.

Her beskriver Lars følelsen av samhold som noe helt unikt for Tøyen. Den har blitt til ved at folk har jobbet aktivt for å gjøre stedet bedre for de som bor der. Dette har resultert i et tett samhold, også på tvers av kulturer: «Jeg føler at liksom nasjonalretten til Tøyen er samosaer og forskjellige somaliske retter». Dette serveres ofte når det er arrangementer av ulike slag på Tøyen. Katrine sier at hun tror at slik kulturutveksling også bidrar til integrering.

Oppsummering og konklusjon

I dette analysekapittelet har jeg analysert hva informantene legger vekt på som årsak til at de valgte å flytte fra Tøyen, eller har valgt å bli boende. Det informantene la mest vekt på når det gjaldt bosted var om det var nok plass. De informantene som hadde flyttet fra Tøyen snakket om det at de ønsket seg mer plass som en viktig grunn til at de flyttet. Det at det er få store leiligheter på Tøyen kan ha vært en grunn til at de måtte flytte ut av området for å ha råd til større plass. Disse avgjørelsene ble ofte gjort i en fase av livet hvor de enten fikk flere barn og trengte mer plass, eller at barna skulle begynne på skolen. Blant informantene som fortsatt bor på Tøyen ble det nevnt at det å bo på Tøyen veide tyngre enn ønsket om større plass, og at de derfor fant seg i litt mindre plass. De la også vekt på at barneskolen barna skulle gå på skulle være en trygg arena med et godt klassemiljø. Det at Tøyen ligger så sentralt og har flere grøntområder var også en viktig pull-faktor blant informantene. Lokalbefolkningen på Tøyen har også i flere år jobbet aktivt for å gjøre området til et bedre sted å bo. Endringene som har skjedd der de siste årene er ikke bare på grunn av Tøyenløftet, men også fordi de har mange ivrige innbyggere som har engasjert seg og tatt initiativ til ulike tiltak og arrangementer. Jeg kommer tilbake til hva konkret som har blitt gjort i det følgende kapittelet omhandlende territoriell stigmatisering. Dette engasjementet har ført til at samholdet innad på Tøyen er sterkt og engasjementet har skapt en «Tøyen-identitet» som lokalbefolkningen er stolte av. Dette kan ha bidratt til at informantene ønsker å bo der.

5. Hvordan forholder de seg til ryktet og stigmatiseringen tilknyttet Tøyen?

I dette kapitlet drøfter jeg det andre analyse spørsmålet: «Hvordan forholder informantene seg til stigmaet knyttet til Tøyen, og hvilke strategier benytter de seg av for å håndtere dette?». Her diskuterer jeg hvorvidt og på hvilke måter avgjørelsen deres om å flytte eller bli boende på Tøyen ble påvirket av eksterne faktorer som blant annet ryktet til Tøyen, både i media og hvordan folks generelle inntrykk er av Tøyen. Jeg analyserer hvilken rolle territoriell stigmatisering spiller i refleksjonene rundt flytting. Jeg diskuterer også viktigheten av å «gå sammen» om å velge Tøyen, som er noe flere av informantene nevner som en viktig grunn til at de ønsket å bo på Tøyen og ha barna sine på Tøyen skole. Funnene sees i lys av Hirschmanns teori om exit, stemme og lojalitet.

For å undersøke hvordan stigmatiseringen av området påvirket mine informanter, analyserer jeg hva de forteller om hvordan de har forholdt seg til andres meninger om området og om dette har påvirket dem i valget deres, samt refleksjonene de har gjort seg rundt disse. Dersom befolkningen har en viss oppfatning av et nabolag som preget av store sosiale utfordringer, kan dette påvirke boligprisene og den sosiale profilen til de som flytter til og fra området, og dermed føre til en mer homogen befolkning (Ljunggren & Andersen, 2017, s. 61). Dersom et nabolag først er belastet med et rykte, kan det være vanskelig å endre (Ljunggren & Andersen, 2017). Stigmatiserte områder opplever ofte å få dårligere tilgang til ressurser til fritidstilbud, skoler av god kvalitet og trygge nabolag. Når et område utsettes for stigma vil lokalbefolkningen dermed gjerne få en trang til å håndtere dette stigmaet. Informantene syntes at det var tydelig at Tøyen tidligere hadde vært nedprioritert. For eksempel ved høyest antall steder for metadon-utdeling og kommunale boliger i landet. Områdeløftet bidro til at de fikk mer ressurser og lokalbefolkningen har også jobbet aktivt for å forbedre området og satt i gang ulike tiltak for å gjøre det til et best mulig sted å bo. Funnene i dette kapitlet sees i lys av Hirschmanns teori om de tre måtene å håndtere utilfredshet i nabolaget, nemlig *exit*, *stemme* og *lojalitet*. Hvordan håndterer informantene stigmaet som har vært, og fortsatt er, knyttet til å bo i et område som Tøyen?

Tøyens rykte

Informantene forteller at bare noen år tilbake i tid var det et helt annet narrativ om Tøyen både i media og blant andre Tøyenborgere. Flere av informantene forteller hvordan Tøyen var et

område som ble omtalt i veldig negative ordelag i media, og fremstilt som et farlig og håpløst sted. De husker også hvordan nærskolen hadde et dårlig rykte og dårlige resultater. De forteller at de opplevde at «alle» som hadde mulighet til å søke barna sine til en annen skole, eller flytte, gjorde dette. Dette var gjerne de ressurssterke familiene, både med minoritet- og majoritetsbakgrunn. Marianne forteller om sine tanker rundt ryktet til Tøyen:

Jeg synes det er ufortjent. Mest fordi man bare ser den ene siden. Og ja det er mye fattigdom, ja det er noen gjenger som henger der, men det er jo, de har liksom aldri, jeg føler veldig ofte mediene mangler fokuset på hva som er veldig bra der. Så ja... Nei, jeg synes det er ufortjent dårlig rykte, men det betyr ikke at det ikke er veldig mye som må jobbes med.

Hun legger vekt på at portretteringen av Tøyen i media og i befolkningen generelt fortsatt fokuserer for mye på de negative sidene ved området.

Flere forteller at da de fikk barn på Tøyen, og møtte andre foreldre på lekeplasser og lignende, var spørsmål som gikk igjen blant foreldrene ofte «Når skal dere flytte? Og hvor?». En av informantene forteller at en av de to hovedgrunnene til at de vurderte å flytte fra Tøyen rett og slett var fordi det ble snakket om som dette var noe de *selvsagt* skulle gjøre før eller siden. Samtalene dreide seg også om at man burde flytte før barna var skolemodne, fordi «ingen ville ha barna sine på Tøyen» og at dette dermed var et lurt tidspunkt og flytte på.

Informantene forteller at de opplever at ryktet til Tøyen har forandret seg de senere årene. Det skjedde en endring i årene rundt og i etterkant av Tøyenløftet, som viste seg både i hvordan Tøyen ble snakket om i mediene og av andre i Oslo, men også innad på Tøyen. Folk ble etter hvert stolte av å bo på Tøyen. Men, til tross for at ryktet har bedret seg de senere årene hender det fortsatt at de får kommentarer og spørsmål om hvorfor de bor på Tøyen. Dette er blant annet kommentarer om at det er skummelt der om kveldene, og at man ikke hadde turt å la barna sine gå der alene. De har også opplevd at gjester bestiller taxi til døren fordi de ikke tør å gå til T-banestasjonen. Det virker riktignok på informantene som at det blir færre av disse hendelser. Flere forteller imidlertid at de fortsatt opplever at andre ikke kan forstå hvorfor de velger å bo i små leiligheter, når de kunne fått noe større lenger ut av sentrum. Noen forteller at de fortsatt kan bli møtt med holdninger som om det nærmest er synd på dem, og gjentatte

ganger måtte påminne familie og venner om at de bor der frivillig og at de ser mange fordeler med å bo så sentralt.

På spørsmål om ryktet til Tøyen var noe de var bevisste på svarte Ole:

Det var mye snakk om det da vi flytta hit, at det summa litt sånn, det var mange som var sånn, de skulle flytte før de var skolemodne for det var ingen som ville ha barna sine på Tøyen og.. det var mye det det gikk i. Men så sier jeg «men det blir jo ikke noe endring hvis alle sammen flytter», tenkte jeg da. «Nei, men dattera mi kan ikke være et eksperiment liksom», det var det som var gjennomgående da. Helt til det Tøyenløftet kom og den foreldregruppa starta. Det var sånn, nå må vi ta tak i dette selv. Vi må samarbeide med foreldre og skolen, samtidig som at man måtte liksom bestemme seg, for at nå ... det kan ikke være sånn.

Ole argumenterte for at dersom ingen var de første til å forsøke å endre på ryktet, kom det ikke til å skje noen endring. Marianne hadde lignende opplevelse:

Etter hvert så ble vi litt sånn, vi ble mer og mer kjent med naboer og så ble vi litt sånn «Hva har vi egentlig å tape på at hun (datteren) skal gå på Tøyen...?» Det er jo bare en sånn frykt som man egentlig ikke helt kan begrunne.

Hun beskriver her at ryktet til Tøyen hadde gitt henne en frykt for å ha barna sine på Tøyen skole av årsaker som hun egentlig ikke hadde noen grunn til å føle på. Informantenes fortellinger tyder på at de største endringene har skjedd innad blant befolkningen på Tøyen. Da det før var en «selvfølge» at man skulle flytte og at Tøyen var et sted man bodde mens man var ung og barna var små, har det snudd til at mange er bestemte på at de skal bli boende i området. Dermed hører de ikke lenger like mye snakk om at folk vurderer å flytte, og i så fall er det stort sett begrunnet med at de trenger større plass og at de ikke har mulighet til å kjøpe seg noe større innad på Tøyen. Ole sier at selv om man må regne med litt flytting i indre by ønsker han ikke at gården han bor i kun skal være en «stepping stone» på veien. «Jeg tror et stabilt bomiljø også vil gi en stabil bydel». Alt i alt virker det på informantene som om selv om det fortsatt er en del som flytter, er det ikke på langt nær like vanlig og en like stor selvfølge at man kommer til å flytte som det var for noen år siden.

Hvordan håndterer de stigmaet?

Et par av informantene hadde visse oppfatninger av Tøyen som ikke passet deres bostedspreferanser. For eksempel var det en oppfatning blant et par av informantene om at Tøyen kunne være litt tøft miljø for gutter. Disse oppfatningene var basert på ting de hadde blitt fortalt av andre som hadde hatt barn der tidligere. Det at de ikke forsøker å få i gang tiltak for å forbedre miljøet for elevene, men isteden flytter, kan sees på som å velge «exit» for å håndtere utilfredsheten. «Exit» er ifølge Hirschmann en måte å håndtere territorielt stigma. Hvis man har en oppfatning av at området man bor i har visse mangler, for eksempel dårlige skoler eller mye kriminalitet, kan man velge å flytte vekk fra området til et annet sted som man har et bedre inntrykk av.

Hege fortalte at hun hadde lest en avisartikkel hvor det var en far til en jente på en annen sentrum/østkant-skole som hadde opplevd at det var krevende å ha en jente på denne skolen fordi mange av venninnene til datteren for eksempel ikke fikk lov til å dra på overnatting og hadde mye strengere regler enn guttene. Dette fikk Hege til å reflektere over hvordan hun selv ønsket at datteren hennes skulle vokse opp og hva slags sosialt liv hun synes at datteren burde ha. Selv om dette ikke var en avgjørende grunn til at de hadde flyttet, var dette og andre kulturforskjeller hun merket som utfordrende noe hun hadde i bakhodet da de bestemte seg for å flytte ut av sentrum. Hun fikk altså beskrevet en hendelse som hun ikke selv hadde opplevd enda, men lot en annen persons erfaring fra en avisartikkel påvirke hennes valg. I stedet for å bli boende i området valgte hun isteden å håndtere denne frykten for at datteren skulle oppleve det samme ved å flytte fra nabolaget. Dersom områdets dårlige omdømme påvirket synet deres på Tøyen, kan det være at de flyttet delvis på grunn av denne stigmatiseringen.

Lars forteller at han opplevde at veldig mange andre foreldre snakket om, og spurte hverandre om, *når* de hadde planer om å flytte, og *hvor* de hadde planer om å flytte til. Han syntes det var rart at ikke spørsmålet heller dreide seg om *hvorvidt* de hadde planer om å flytte. «Vi godtok liksom ikke det premisset så godt, så etter hvert så var vi flere familier egentlig som begynte å snakke om det, sånn «Hvorfor er det egentlig sånn at vi er nødt til det? Hvorfor er det sånn at alle flytter?»». Han begynte derfor å engasjere seg, og samlet andre småbarnsfamilier som de kjente til fra før. De hadde et møte og etablerte en slags

aktivistgruppe som de kalte Tøyeninitiativet. Lars forteller at de i første omgang hadde tre ting på agendaen de skulle gjennomføre: de skulle skrive kronikker, de skulle lage et stort banner som de skulle henge opp på en blokk hvor det skulle stå «løft Tøyen», og de skulle arrangere et folkemøte og invitere politikere. I samme periode oppstod også flere lignende grupperinger med lignende målsettinger, som Tøyenkampanjen. Alle hadde et felles ønske om at flere skulle ønske å bo på Tøyen, men for å realisere dette ønsket var det behov for ressurser. De søkte om penger fra ulike støtteordninger og fikk satt i stand flere ulike tiltak.

Lars sin fortelling tyder på at det var et narrativ blant deler av lokalbefolkninger på Tøyen om at *alle* skulle flytte, men etter hvert begynte noen å stille spørsmål ved dette. Disse eksemplene viser hvordan et territorielt stigma kan påvirke til handlingskraft. Som en reaksjon på at det var flere ting ved Tøyen de var misfornøyde med, brukte de det Hirschmann kaller *stemme* for å forsøke å få til en endring, fremfor å flytte fra området.

Ole trekker frem hvordan beboerne i borettslaget hans jobber aktivt for at det skal bli et hyggelig bomiljø, ved å bruke ressursene på å gjøre det attraktivt å bo der fremfor å gjøre det attraktivt å selge. Et eksempel han trekker frem er at det var snakk om det skulle bli mulig å kjøpe ut fellesgjelda på gården, for at det skulle bli lavere husleie og mer attraktivt å selge. Da jobbet krefter i borettslaget aktivt for at man heller skulle bruke ressursene på å gjøre gården og bakgården hyggelig for beboerne. Dette er et eksempel på tiltak man kan gjøre som kan bidra til at folk blir boende.

Noe av det som er mest gjennomgående i informantene som bor på Tøyen sine fortellinger er måten de snakker om viktigheten av å gå sammen om å ha barna sine på Tøyen skole. Noen av informantene hadde barn som hadde begynt på skolen på den tida da det fortsatt var svært få andre majoritetsnorske barn som gikk på Tøyen. Disse informantene la stor vekt på at de ble kjent med naboene og at de snakket sammen om at barna skulle begynne på Tøyen skole, og at dette gjorde at de turte å sende barna sine til Tøyen. De satte i gang 5-årsklubben, som var en møteplass for foreldre og barn som nærmet seg skolealder. Her fikk barn som sognet til Tøyen skole møte andre potensielle fremtidige klassekamerater, og foreldrene deres fikk også bli kjent. Informantene forteller hvordan dette i stor grad bidro til at de følte seg trygge på å velge nærskolen, fordi de visste at det ikke var flere majoritetsnorske familier som skulle gjøre dette.

Silje så viktigheten av at barna ikke bare møttes på skolen, men også utenfor. Hun trakk frem Tøyen sportsklubb som en viktig arena for nettopp dette. Et viktig poeng var at det skulle være svært billig å delta, og det kostet derfor kun 100 kroner i året å være medlem. Gjennom sportsklubben får også foreldrene anledning til å møtes oftere, noe som igjen bidrar til tettere bånd mellom folk i området. Tøyen sportsklubb har også hatt som et mål at man nå skal kunne *heie* på Tøyen og være stolte fra området man bor i. Det å skape en felles identitet og at ikke Tøyen alltid bare skal være noe som blir snakket om i negative ordelag var noe som var viktig for Silje og for klubben. Dette illustrerer hvordan hun hadde et ønske og et mål om å motbevise det stigmaet som var knyttet til Tøyen. Sportsklubben satte også i gang søndagstreninger hvor foreldre og lærere på skolen kunne være med og spille. Silje beskrev hvordan slike «harmløse møteplasser» med lav terskel for å møte opp er viktig for at man skal bli kjent med de familiene med annen kulturell bakgrunn. Det ufarliggjorde også det å møte opp på andre ting, som for eksempel foreldremøter, fordi man kjente hverandre fra før. Hun mente at alle disse tiltakene skaper en «positiv tornado» fordi hvis man får til å gjøre alt så sammenvevd som mulig, og få fritidstilbudene til å fungere og knytte dem tett til nærskolen, så drar det folk med seg inn og skaper tettere bånd i lokalbefolkningen.

Jeg tror ikke det er gitt at vi hadde sendt våre unger på den skolen hvis vi var de eneste som gjorde det for oss selv. Så det som var nøkkelen for mange var at foreldrene gikk sammen i fellesskap, vi satser og sender ungene dit sammen, fordi når det er en kritisk masse så er det mindre skummelt. Det gikk historier om noen som hadde forsøkt å sende barnet på skolen og så ble det mobbet og kunne ikke språkene som ble snakket i skolegården og sånn der, det gikk sånne historier om det. Så det er klart at du har jo ikke lyst til å utsette barna dine for unødvendig lidelse. Så mye av nøkkelen var jo å gå sammen kollektivt.

Her forteller Lars hvordan Tøyen skole kunne oppleves for barna dersom man var den eneste med norsk som morsmål. Slike fortellinger kunne virke skremmende på foreldre som sto i valget om hvor de skulle ha barna sine på skole. Det som derimot var avgjørende for han, og for mange andre, var at de var en «kritisk masse» som gikk sammen om å sende barna sine dit. Det at flere gikk sammen om å velge Tøyen skole var avgjørende for at de selv også tok valget om å sende barna sine dit, og at de kanskje ikke hadde gjort det hvis de var de eneste.

Viktigheten av at andre majoritetsnorske elever begynte på Tøyen i årene før og samme år som informantenes barn kan forklares sett i lys av Schellings vipepunktmodell. Det at flere gikk sammen om å velge Tøyen gjorde at de nådde dette punktet som Lars kaller en «kritisk masse» og gjorde at flere turte å velge Tøyen skole. Det at en gruppe majoritetsnorske foreldre gikk sammen om å sende barna sine dit, endret oppfatningen til foreldre de senere årene om at dette var «skummelt» og at «alle» kom til å flytte eller søke barna sine til andre skoler.

Viktigheten av å gå sammen om å velge Tøyen preger flere av informantenes fortellinger. Det at de satte i gang tiltak som 5-årsklubben fikk også stor betydning for at flere valgte å sende barna sine på skolen. Disse eksemplene viser hvordan informantene aktivt brukte det Hirschmann kaller «stemme» for å få til en endring rundt en ting som de er misfornøyd med. I stedet for å gjøre som mange andre og flytte, valgte de å bli og forsøke å få til en endring. I dag er det betydelig større andel majoritetsnorske barn på Tøyen enn det var da flere av informantene begynte å engasjere seg. Ved å engasjere seg aktiv sammen med andre i området i samme situasjon fikk de til å gjøre en forskjell på ett av områdene mange var misfornøyd med, nemlig at så mange flyttet fra området når barna skulle begynne på skolen. De skjønnte at det var flere som var i samme situasjon som dem selv og at det ikke var så mye mer som skulle til enn at man visste at man hadde noen andre som seg selv som også valgte å bli værende.

Andre informanter snakker om hvordan de «surfet på bølgen» av det folk i årene før dem hadde fått til. Da de begynte, var det år etter år rekord i antall nye elever ved Tøyen skole. «Tøyen ble på en måte akseptert av lokalbefolkningen. Og da var det mye mindre skummelt opplevde vi også da, å sende våre barn på den skolen.» De trekker frem at de setter pris på at det er andre majoritetsnorske på skolen, noe som viser at dette er noe de er bevisste på. Det kan tolkes som at de fryktet at det kunne være vanskelig å stå i det alene og vanskelig for barna å være en minoritet på skolen, men at det blir lettere når man er flere.

Jeg husker ikke de tallene helt eksakt, men året før vi begynte tror jeg det var sånn 40 elever på 1. trinn, mens når vi begynte så var det 85 plutselig. Og året etter der igjen så var det vel over 100, og det har det vel beholdt siden på en måte, og det var mer riktig i forhold til hvem som sognet til den skolen da. Så man valgte nærskolen sin fremfor å

sende ungene på St. Sunniva eller «Steinern» eller altså andre steder da, mer sånne satseskoler.

Samtlige av informantene som har blitt boende på Tøyen, og flere av de som har flyttet, er eller har vært engasjerte i nærmiljøet. De forteller å ha lagt ned mye arbeid i å gjøre Tøyen til et bedre sted å bo, både gjennom Tøyen skole og nabolaget generelt. De har vært aktive i FAU, i Tøyen sportsklubb, i Tøyeninitiativet, skrevet kronikker og vært med å starte 5-årsklubben på Tøyen skole. De har også satt i gang «Tøyenravn» som er en slags natteravn på kveldstid, som skal bidra til at alle skal føle seg trygge. Dette initiativet oppstod etter en periode hvor det hadde «skjedd mye» på kveldstid, hvor de bestemte seg for å ta saken i egne hender. Dette ble satt i system og arrangert av foreldrene til elever i 6. og 7. klasse. Alt dette er eksempler på konkrete tiltak informantene har satt i gang som en reaksjon på noe de er misfornøyde med og ønsker å endre.

De har også jobbet aktivt for å bygge en sterk Tøyen-identitet og for at folk på Tøyen skal være stolte av området sitt. For eksempel fikk de hengt opp banneret hvor det sto «Løft Tøyen» som en markør på innbyggernes vilje. Et annet eksempel er hvordan Tøyen sportsklubb har hatt som et mål at man skal kunne heie på Tøyen, fordi dette bidrar til å forsterke en felles stolthet til området. Hirschmanns begrep om stemme er relevant fordi individer kan bruke dette for å motvirke stigmatiseringen og bidra til å endre oppfatningen av området, i stedet for å forlate det. Det kan diskuteres om informantene har satt i gang alle disse tiltakene for å endre det generelle ryktet til Tøyen eller om de gjør det først og fremst for å forbedre området for barna sine mer direkte. Muligens er det en kombinasjon, men informantene argumenterer for at de vil forbedre området for barna sin del. Disse to hensiktene vil uansett i flere tilfeller ha det samme utfallet, nemlig at området blir et bedre sted å bo og at flere dermed blir boende.

En av informantene var initiativtaker og aktiv på flere arenaer på Tøyen. Hun valgte likevel å flytte fra Tøyen fordi hun ønsket mer plass. Hun fortalte at hun følte på en sterk tilhørighet og lojalitet til Tøyen, og ikke hadde gitt helt slipp på dette engasjementet selv om hun ikke lenger bodde der selv. Lojaliteten sto så sterk at til tross for at hun flyttet, ønsket hun å fortsette å gjøre Tøyen til et bedre sted.

Flere av informantene følte en sterk tilknytning til naboene sine. Tøyen beskrives av noen av informantene som et område hvor alle kjenner alle og hvor alle «passer på hverandre» og hvor man stoler på hverandre. «Vi får nybakt brød på dørmatta hvis vi er syke, og folk går og handler for hverandre og sitter barnevakt for hverandre og... ja, nei det er et helt utrolig godt miljø da.». Silje beskriver at det tette miljøet gjør at Tøyen oppleves som en liten bygd inni storbyen. Ifølge Hirschmanns teori om exit, voice og loyalty kan noen finne seg i noen mangler og velge å bli værende i et nabolag til tross for noe misnøye, grunnet en følelse av lojalitet til området og sine naboer. Det å ha god kontakt med naboer og andre i området kan muligens fungere som en pull-faktor som øker graden av lojalitet de har til området. Flere andre av informantene snakker også om at de har god kontakt med naboer og at det er et godt nabomiljø:

Og det handler også om at vi trives så godt, det er ekstremt godt miljø, og det er så mange bra folk, med lignende verdier og interesser som oss sjøl. Så vi opplever at selv om det kulturelt sett er et veldig stort mangfold så er det også veldig mange som er lik oss som bor her, som gjør at ... vi har et utrolig godt naboskap»

Katrine legger vekt på at hun har mange naboer med like verdier og interesser. Det å ha god kontakt med naboer kan gjøre at man føler lojalitet til et område. Det at de har bygget en sterk Tøyen-identitet og har en sterk fellesskapstilhørighet kan også bidra til at man føler lojalitet. På den annen side kan den høye mobiliteten på Tøyen føre til mindre grad av lojalitet. På spørsmål om hvorfor hun valgte å flytte la en av informantene først og fremst vekt på at de ønsket en større bolig, men hun trakk også frem en faktor som kan si noe om graden av lojalitet hun følte overfor Tøyen:

Til en viss grad så handla det også om at i den bygården vi bodde så hadde alle de som vi var nærmest på flytta allerede. Og det skapte et sånn vakuum og en slags sånn irritasjon over at nå må vi bli kjent med *enda* en ny familie. Og hvis vi skal ha det like hyggelig så må vi bli kjent med dem på ordentlig. Og du er litt lei av å fortelle den samme historien om deg selv, ikke sant.

Høy mobiliteten er et kjennetegn ved områder med små leiligheter, og krevende å gjøre noe med. Hun beskriver her en av ulempene med den høye mobiliteten som bidro til at hun selv

omsider flyttet. Det at alle andre i nabolaget hennes flyttet gjorde at hun konstant måtte bli kjent med nye folk. Dette opplevde hun som slitsomt i lengden. Ved å flytte til et område med eneboliger slapp hun å jevnlig oppleve at naboer, som hun hadde brukt energi på å bli kjent med, flyttet. Det at så mange andre flyttet, gjorde at hun ikke følte like sterkt ansvar for å bli boende. På den annen side beskriver hun at hun hadde et sterkt bånd til Tøyen som hun syntes det var vanskelig å forlate, men at det ble en vurdering av hva som veide tyngst. Hun følte en lojalitet til Tøyen, men den var ikke sterk nok til at den ble avgjørende for at hun ble boende.

Selv om flere av de andre også beskriver å ha sterke bånd til Tøyen og føler på et ansvar og en lojalitet til nærområdet, kommer ikke dette frem som noe som hadde trumfet andre faktorer i en avgjørelse om å flytte eller bli boende. Jeg tror likevel at det kan ha en større betydning under overflaten fordi de beskriver at Tøyen oppleves som et tett og trygt lokalsamfunn og at det i dette ligger til grunn en lojalitet.

I følge Wacquant (2007) kan territorielt stigma føre til at lokalbefolkningen internaliserer stigmaet og at det gir dem en skamfølelse. Mine informanter ga meg derimot inntrykket av det motsatte. Måten de snakket om samholdet i området og alt de hadde fått til på ulike plan, ga inntrykk av at det å bo på Tøyen var noe de var stolte av. I følge Wacquant vil måten man håndterer stigma påvirkes av faktorer som blant annet klasse, alder og livssituasjon (Rosten, 2017). Det kan tenkes at informantene i denne studien håndterer stigmaet ved å bruke *stemme* og ikke føler på skam fordi de er ressurssterke mennesker som hadde hatt mulighet til å bo andre steder dersom de hadde ønsket det.

Flere av informantene trekker frem at det er stor takhøyde på Tøyen. De sammenligner ofte Tøyen med steder på vestkanten, og trekker frem hvordan man på Tøyen kan være seg selv og for eksempel ikke bli påvirket av merkepress i ung alder. Dette ser de på som positivt for barna sine, fordi de ved å bo på Tøyen ifølge dem ikke blir påvirket til å bry seg om klær, status og penger. Kanskje er dette en form for grensedragnings, hvor de distanserer seg fra folk i andre områder i byen for å sette Tøyen i et bedre lys. Dette kan være en måte å forsøke å sette Tøyen i et bedre lys, siden Tøyen lenge har blitt sett ned på, har muligens beboerne behov for å skille seg fra de andre og tydeliggjøre at det er mange ting man får på Tøyen som man ikke får andre steder.

Oppsummering og konklusjon

I dette kapittelet har jeg diskutert hvilken rolle territorielt stigma har spilt for informantene. Informantene forteller at det dårlige ryktet til Tøyen var noe de stadig ble påminnet om. De forteller at noen år tilbake ble det sett på som en selvfølge at man skulle flytte vekk fra Tøyen før eller siden. Dette dreide seg ofte om at man skulle flytte når man fikk barn eller når barna skulle begynne på skolen. De opplevde også at folk fra andre steder i byen så på Tøyen som et skummelt område og stilte mange spørsmål til hvorfor de ønsket å bo der og ble møtt med holdninger som indikerte at det var synd på dem. De måtte minne folk om at de bodde der fordi det var noe de ønsket. Mine funn tyder riktignok på at det har skjedd en endring på dette området de senere årene. Selv om de opplever at Tøyen fortsatt har et dårlig rykte, er det ikke like ille som det var. Den største endringen har skjedd blant majoritetsnorske foreldre på Tøyen som ikke lenger oppfatter det som en selvfølge at man skal flytte før barna begynner på skolen. Dette er blant annet takket være mye arbeid fra beboerne selv.

Når man opplever slik misnøye som stigmatisering ofte leder til er det ulike måter å håndtere denne misnøyen. Informantene har brukt ulike strategier for å håndtere nettopp dette. Den første strategien jeg identifiserer er at de velger å flytte ut av området og til et annet sted som de har en bedre inntrykk av, altså det Hirschmann kaller *exit*. En annen måte å håndtere dette er ved å forsøke å endre på det man er misfornøyd med. Flere av informantene har tatt initiativ for å oppnå endring, altså gjort det Hirschmann kaller *stemme*. De har forsøket å gjøre Tøyen til et bedre sted å bo, både for seg selv og for andre. De har blant annet deltatt i Tøyeninitiativet, 5-årsklubben og Tøyen sportsklubb. Slike tiltak bidro til at flere andre majoritetsnorske familier valgte å bli boende og ha barna sine på Tøyen skole.

Jeg tolker viktigheten av å gå sammen om å velge Tøyen og å vite at det var andre majoritetsnorske barn på skolen som en stor trygghet for informantene. Siden de ønsket å bo i et område med stort mangfold, men en kombinasjon av både minoritet- og majoritetsnordmenn, var dette sett på som ideelt. Det at lokalbefolkningen hadde klart å bygge en sterk Tøyen-identitet kan ha bidratt til at informantene følte en lojalitet overfor området. Mange av informantene hadde også en tett relasjon til naboer og andre i området, som også styrker lojaliteten. Dette kan ha bidratt til at de ikke velger å flytte til tross for at det eventuelt er visse ting ved området de er misfornøyd med. Andre av informantene beskrev det som kan tolkes som en lojalitet til området, men de valgte likevel å flytte fordi denne lojaliteten ikke var sterkere enn andre argumenter de hadde for å flytte.

6. Gentrifiseringens ambivalens

I dette kapittelet diskuterer jeg analysespørsmålet «Hvordan opplever informantene gentrifiseringen?». Bidrar endringene knyttet til gentrifiseringen til at det blir lettere for folk å bli boende der? Flere av informantene trekker frem hvordan Tøyen har forandret seg i svært stor grad i løpet av årene etter at området begynte å få mer oppmerksomhet gjennom blant annet Tøyenløftet og at engasjementet blant lokalbefolkningen vokste frem. Informantene beskriver dette som et slags paradoks fordi de på den ene siden er glade for at det kommer nye ressurssterke folk til Tøyen som kan bidra til engasjement og være med på å skape et bedre nabolag for alle som bor der. I tillegg er de glade for at det kommer nye hyggelige steder, for eksempel på Tøyen torg som tidligere var «tomt etter klokka fem, mørkt og litt skummelt». På den annen side bidrar dette til at boligprisene stiger og noen av de som opprinnelig bodde der blir presset ut av bydelen. Det gjør også at de økonomiske forskjellene innad på Tøyen blir veldig store mellom den nye majoritetsnorske middelklassen og de som opprinnelig bodde der og beboerne i de kommunale boligene. Forskjellene viser seg også ved at flere av de nye, populære stedene benyttes av den hvite middelklassen og ikke av alle Tøyenborgerne. Det høye gjennomtrekket av folk gjør også at flere av beboerne ikke legger like mye arbeid i å bli kjent med naboer fordi de vet at de kommer til å flytte.

Som nevnt tidligere, i analysekapittelet omhandlende territorielt stigma, har informantene opplevd en stor endring i ryktet til Tøyen de senere årene. De opplever at det ikke er like mye snakk om å flytte blant de andre i området og det er ikke lenger en selvfølge at man skal flytte eller ta barna sine på andre skoler enn Tøyen. Men, det er ikke bare på dette feltet at informantene har opplevd endringer. At det foregår en gentrifisering på Tøyen fører med seg konkrete ting som informantene merker mye til i hverdagen.

Nye møteplasser

Med gentrifisering medfølger det også at det dukker opp mange nye steder i form av restauranter, kafeer, barer, kulturtilbud og lignende. Særlig Tøyen torg trekkes frem av flere av informantene. På dette området har det skjedd store endringer de siste årene, og torget har fått en helt annen funksjon enn det hadde før. Marianne beskriver dette slik: «Gentrifisering, det er jo på mange måter bra fordi vi har for eksempel Tøyen torg da, som har gått fra å være et sted hvor det var litt ekkelt å gå over etter klokka ni på kvelden, til at det er yrende liv og masse steder.» Dette har ført til at det også kommer folk fra andre deler av byen til Tøyen for

å besøke disse stedene, noe hun nesten aldri opplevde at skjedde noen år tilbake. Det har også kommet flere kulturtilbud for både barn og voksne på Tøyen. For barna er det gratis AKS, det er startet orkester med gratis utlån av instrumenter og idrettsklubb til 100 kroner i året. I 2015 åpnet også *Biblo* på Tøyen. Dette er et eget bibliotek kun for barn og unge mellom 10 og 15 år. Her tilbys det blant annet leksehjelp, det foregår arrangementer og man kan komme bare for å «henge». Informantene med barn i denne aldersgruppen syntes dette var et godt tilbud for barna som var blitt for gamle for AKS, og at det var et sted hvor barna deres likte å oppholde seg.

Flere folk i gatene

Det at det har kommet mange nye steder fører også med seg at det er flere folk i gatene om kveldene. Selv om de færreste av informantene uttrykker at de opplevde Tøyen som skummelt før, oppleves det ennå tryggere nå som det er mange folk i gatene om kveldene.

Tøyen torg gikk fra å være et sted hvor det var tomt om kveldene og kunne dermed oppleves som ubehagelig å gå over i mørket. Nå som det alltid er folk i området sier flere av informantene at de for eksempel også lar barna sine gå alene der om kveldene uten at det bekymrer dem.

Økonomisk sett er det positivt for informantene som eier leilighet på Tøyen at området gentrifiseres, fordi de antakeligvis har gjort et godt kjøp dersom de kjøpte leilighet der for noen år siden.

Altså vi dro jo nytte av prisoppgangen vi da. Fordi vi kjøpte når det var lavt, og solgte. Og det fikk vi jo høre, at eneste grunnen til at vi engasjerte oss i Tøyen var for at vi skulle få bedre pris på leiligheten når vi skulle dra liksom. Som bare ... ikke mange, men noen mente det. At vi som på en måte var engasjert i det Tøyenløftet, at det bare var for at vi skulle flytte herfra og få mer penger for leiligheten vår. Og det, altså jeg mener, når du har hørt det en gang da så tenker du jo på det! Det var jo ikke derfor jeg engasjerte meg i det hele tatt, og det var jo ikke derfor jeg fortsatt engasjerer meg, men at boligprisene går opp og altså, gentrifisering handler jo om forbedring av et miljø.

Flere av informantene har trolig tjent på at Tøyen går gjennom en gentrifisering, med tanke på at boligene er mer verdt enn de var før. Dette er riktig nok ikke noe de selv legger vekt på i

intervjuene. Silje forteller i utdraget over at hun har hørt at folk har beskyldt folk som har vært aktive i nabolagsengasjementet på Tøyen for å kun være det for å tjene på det økonomisk når de så selger og flytter ut av området. På den annen side kan det tenkes at dette ikke er noe de hadde fortalt om i en intervjusituasjon, da det kan oppfattes som egoistisk å fokusere på personlig økonomisk gevinst, særlig med tanke på at dette er folk som er opptatt av likhet og fellesskap i samfunnet.

Til tross for at informantene setter stor pris på alle de nye fine stedene som har kommet til Tøyen de siste årene, opplever de at disse nye stedene ikke blir brukt av alle Tøyenbeboerne, og særlig ikke av lavinntektsfamiliene og familiene med minoritetsbakgrunn. Marianne trekker frem et eksempel hvor et kulturtilbud på Tøyen ikke er tilgjengelig for *alle* Tøyenbeboerne:

Det kjipeste er jo sånn som når det arrangeres mini-øya for eksempel og så står alle Tøyen-barna på utsiden og titter inn og så kommer det unge fra resten av byen og.. Altså at man nesten burde ta og jobbe for å få med alle barna. Nå tenker jeg først og fremst på barna da. Og det er nok en god integrering også.

Her belyser Marianne hvor tydelig klasseforskjeller kan vise seg. Hun synes det er trist at ikke alle de nye kulturtilbudene i området blir gjort tilgjengelige for alle. Selv om mange av de nye tilbudene er gratis eller koster lite er det også en del som ikke er tilgjengelig for alles. Dette opplever hun som særlig trist når det går ut over barn og ungdommer. Hun trekker frem mini-øya som et eksempel fordi det finner sted på Tøyen og gir et godt bilde på hvordan barna som ikke har mulighet til å delta bokstavelig talt står på utsiden og titter inn på barn fra andre deler av byen. Informantene synes det er synd at flere av tilbudene er dyre fordi for at Tøyen skal opprettholde det gode miljøet er det viktig at alle inkluderes. Mange av tilbudene på Tøyen er dog billig eller gratis. En av informantene legger vekt på at barna som vokser opp der nå er vant til å få mye gratis, mens barna som vokste opp der for noen år siden opplevde å bli neglisjert av resten av samfunnet. Hun mente at klasseforskjellene nå kommer frem på andre måter. Forskjellene innad på Tøyen er veldig store og mange av familiene på Tøyen har veldig lite ressurser. Hun mener derfor at det bare skulle mangle at de fikk gode, og rimelige kultur- og fritidstilbud.

Det er jo veldig mange som tjener dårlig da, det er en høy fattigdom og mange lavinntektsfamilier, og jeg ser jo at de bruker jo ikke alle disse nye fine stedene. Så jeg er jo litt redd for at det blir et større skille mellom folk også, som jeg ikke har noe godt svar på hvordan skal bli, men det er det ubehaget ved det. (...) Jeg tror det handler om at det koster mer, men kanskje også fordi man ikke har en kultur for det. Men jeg setter jo veldig pris på at det har kommet så mange fine kafeer og restauranter og de tingene på tøyen, og så må vi bare passe på at vi har steder som inkluderer alle da.

Noen av informantene forteller at mange av tilbudene er billige eller gratis, men at de likevel benyttes stort sett av den majoritetsnorske middelklassen på Tøyen. Til tross for at det er tilgjengelig for alle økonomisk sett, så er det ikke alle som benytter seg av det. Det kan være ulike grunner til dette, for eksempel ulike interesser eller ulik kultur. At alle skal benytte seg av alle tilbud i området er lite realistisk, men de ønsker at området skal være minst mulig segregert.

Selv om selvfølgelig, det er ikke alt her som er like inkluderende for alle inntektsgrupper for å si det mildt. Så det er sikkert delte meninger om det blant de som er opptatt av Tøyen med hvor bra det er med de nye utestedene og sånn, men det som er stor forskjell før det var utesteder da, sånn som Postkontoret og Skatten og sånn og... men før de eksisterte så var jo Tøyen torg på en måte dødt etter fire-femtiden, og egentlig et litt skummelt sted å være om kvelden, særlig om vinteren når det var mørkt og sånn. Så da ble liksom torget rusta opp og det kom inn en del utesteder og sånn som ble ganske populære, så nå er det jo mye liv ikke sant, også på kvelden, så det er bra. Men det er jo ikke sånn at det er snittbefolkningen på Tøyen som henger der ikke sant. Så det er sånn sett kanskje en del av gentrifiseringen da.

Som vist over er de opptatt av at de nye stedene skal være inkluderende og benyttes av alle Tøyenbeboerne. Selv om de er glade for at gentrifiseringen bringer med seg nye steder som de selv har glede av, merkes det at disse nye stedene ikke brukes av alle, og dette er noe de har tenkt mye over og synes er synd.

Endret befolkningssammensetning

Store økonomiske forskjeller

En annen ting som opptar flere av informantene er hvordan Tøyens befolkning er preget av stor økonomisk ulikhet. «Den demografiske og sosioøkonomiske utviklingen på Tøyen går i retning av en stadig mer todelt befolkning hvor marginaliserte grupper lever side om side med yngre høyt utdannede beboere.» (Brattbakk, 2015, s. 2) Dette reflekteres også i informantene mine sine fortellinger. Gentrifiseringen har ført til at boligprisene har steget, samtidig som at det er et høyt antall kommunale boliger. De opplever at forskjellene innad på Tøyen har steget, noe som igjen påvirker bomiljøet på flere måter.

Barnefattigdommen på Tøyen er som sagt svært høy. Marianne uttrykker sin bekymring for de mange fattige familiene på Tøyen: «Jeg tror jo veldig mange fra andre kanter av landet og byen egentlig ikke skjønner *hvor* fattige mange av de familiene er». Marianne forteller at selv om hennes families inntekt er relativt gjennomsnittlig på landsbasis, blir de sett på som rike i en Tøyen-setting og hun forteller at barn som kommer hjem til henne blir overbegeistret over leiligheten hennes. Hun understreker at selv om barna som vokser opp på Tøyen i dag har mye flere tilbud enn de eldre ungdommene hadde, så er det fortsatt svært mange som vokser opp i fattigdom. «Jeg håper det blir noen politikere etter hvert som kan gjøre at det blir bedre for disse familiene da, for det er mange som ikke har det bra.»

På spørsmål om utfordringer de opplever på Tøyen påpeker flere at disse utfordringene ikke er knyttet til etnisitet, men til klasseforskjeller. Her refererer de også spesielt til barna. Det er stor andel kommunalboliger, hvor barn bor vegg i vegg med rusmisbrukere. Samtidig bor det barn i samme nabolag med langt mer ressurssterke familier. Flere av informantene snakker om at de økonomiske forskjellene på Tøyen merkes svært godt. De påpeker dog at skolen har gjort en god jobb i å fjerne så og si alt av ting og aktiviteter som koster penger eller hvor man trenger utstyr. De understreker også at mange av tilbudene på Tøyen er veldig billig eller gratis. Begge typer tiltak ser de som positive. De trekker også frem problematikk rundt høye kommunalboligpriser, hvor familier betaler mer i måneden for kommunalbolig enn de selv betaler ned på huslån. Dette får konsekvenser for lokalmiljøet fordi det bidrar til høyt gjennomtrekk og et ustabil bomiljø.

Flere ressurssterke folk som bidrar til nabolaget – dermed flere å fordele ansvar på
Flere av informantene trekker frem fordelene det fører med seg at det har kommet flere
ressurssterke folk til området. Særlig de som har bidratt mye til lokalmiljøet setter pris på at
det nå er flere som kan dele på ansvaret.

«Gentrifisering er jo ikke bare negativt. Det bringer jo med seg masse positivt fordi du
får flere ressurspersoner og... det er flere som kan bære et lokalsamfunn. Du kan ikke
forvente at de som strever aller mest med livet skal bære et lokalsamfunn, det må de
som har ressurser, mentalkapasitet utover å ivareta de mest grunnleggende behovene,
det må være de som engasjeres, eller som inviteres inn til å bli engasjert. Og være med
på å bære det lokalsamfunnet. Og så kan du kanskje over tid gjøre om da de som
trenger mest til... fra å være trengende til å være givende. For det er jo kjempemasse
du får tilbake ved å være engasjert i lokalmiljøet.»

Silje har vært aktiv i lokalmiljøet og gir uttrykk for at hun som ressurssterk person som har
mulighet til å bidra burde gjøre det, og at man ikke kan forvente at alle har like forutsetninger
for å bidra til lokalsamfunnet. Hun trekker derimot også frem at hun til tider har følt at det har
blitt mer ansvar på henne enn det hun følte at hun hadde kapasitet til å håndtere. Det kunne
tidvis være så mye jobb og så mange personer som henvendte seg til henne for hjelp/råd at det
gikk på bekostning av familien og psyken hennes.

På et eller annet tidspunkt så er det akkurat som om ... det er litt, det er mye trist på
Tøyen også. Og jeg er litt sånn svamp når det gjelder å kjenne på andres håpløshet. Og
det er kjempeegoistisk å si det, føler jeg, men å flytte fra andres håpløshet ... er en
lettelse. Jeg er, det har jeg innsett da, jeg er ingen sosialarbeider. Jeg klarer ikke å være
det. Jeg er dritgod på å gjøre folk i stand til å ta vare på seg selv, gi dem verktøy til å
takle sin egen situasjon bedre da... men ikke bare... det klarer jeg ikke.

Hun forteller at det å stadig hjelpe folk med grunnleggende ting i hverdagen etter hvert ble en
stor byrde for henne privat. Hun ønsket å hjelpe folk, men siden det var så mange mennesker
på Tøyen som slet med ulike ting, følte hun at hun etter hvert fikk det hun beskriver som en
ufrivillig rolle som sosialarbeider. Dette opplevdes som en psykisk belastning da hun tok seg
veldig nær av historiene til folk som slet. Hun beskriver derfor hvordan det følte som en
lettelse å flytte fra området (selv om hun sier at hun fortsatt er der mye og har mye kontakt

med folk på Tøyen). Hun beskriver også en skyldfølelse over å kjenne på disse følelsene. Derfor beskriver hun det at det har kommet flere ressurssterke folk til området som en bra ting for Tøyen.

Marianne beskriver også hvordan det at det har kommet flere ressurssterke folk til området har påvirket henne i positiv forstand. Hun har i likhet med Silje vært aktiv i lokalmiljøet og tatt på seg mye ansvar. Hun har opplevd at det nå er lettere å fordele ansvaret på andre fordi de ikke er like få som har ønske om og mulighet til å bidra. Hun har nå fått mulighet til å delegere bort mer av arbeidet. Selv om hun synes det er givende og gøy å se at de får til ting og at folk blir kjent med hverandre så krevde det mye av fritiden hennes fordi det er mange som kommer til henne med spørsmål.

Fortellingene til informantene viser hvordan det at det kommer flere ressurssterke personer til området har bidratt til økt engasjement og at de har fått ting gjort. Samtidig tyder de på at for å hindre at for mye ansvar skal ligge på få personer må det være et høyere antall ressurssterke folk. De argumenterer for at selv om det kommer ressurssterke folk til området betyr ikke det at det er de som skal ha alt ansvaret. Silje var også opptatt av at samfunnet ikke kan belage seg på at enkeltpersoner tar ansvar for de som sliter mest, det offentlige har hovedansvaret.

Dersom man har barn øker sjansen for at man ønsker å bidra til lokalsamfunnet, fordi man ønsker at barna skal vokse opp under best mulige forhold. Dette er noe flere av informantene trekker frem som årsaker til at de ressurssterke familiene på Tøyen har vært en stor ressurs for området. Det er noe de selv også trekker frem som personlig drivkraft til å engasjere seg. De som selv har vært aktive i nærområdet merker hvordan det at de selv har barn gir dem en drivkraft til å bidra, for eksempel til fritidstilbud, fordi de ønsker en best mulig oppvekst for barna sine.

Engasjement er viktig for meg. Altså å engasjere seg i lokalmiljøet, og engasjere seg for at, for det første, nå jobbet jeg for at mine unger skal ha det bra, og at de skal ha en bra skole å gå på og at de skulle ha de fritidsinteressene som de ønsket.

Silje beskriver at en grunn til at hun engasjerer seg er for at barna hennes skal ha best mulig tilbud. I og med at barn øker sjansen for at man engasjerer seg er det fordel at barnefamilier

blir boende. Terskelen er høyere for å legge ned masse arbeid i å skape et godt miljø der man bor dersom man vet at man kommer til å flytte. Dersom gentrifiseringen bidrar til at flere med barn blir boende kan dette ha gode ringvirkninger. Men, dersom det bidrar til å pushe ut barnefamilier så hindrer det at folk legger ned arbeid i å gjøre bomiljøet hyggelig. Det er uansett flest små leiligheter på Tøyen, så en relativt høy grad av mobilitet er uansett å forvente, men et mest mulig stabilt bomiljø er likevel ønskelig.

Karoline satte pris på at Tøyen hadde mange barnefamilier, og ønsket ikke at det bare skulle være unge og barnløse folk som bodde i nabolaget hennes, noe hun fryktet kom til å skje med Tøyen:

Og jeg hadde ikke lyst til å bo i et område hvor det kom 23-åringer som var mest opptatt av uteliv, eller som var i en helt annen livsfase, at de liksom skulle ta over arenaene, jeg syntes liksom det var kult at det var litt sånn familie... det var innvandrersfamilier, det var etnisk norske familier, det var en sånn blanding, men det var mye familier der da. Og det var fint. Så jeg skjønnte at det kom til å skje et skifte på en måte.

Setter pris på flere folk som er like seg selv, men ønsker etnisk mangfold
Et annet tema som går igjen hos informantene er hvordan den etniske sammensetningen har endret seg på Tøyen. Som nevnt så merker de at det har blitt flere «som dem», i form av majoritetsnorske, og gjerne også ressurssterke, venstreorienterte og ofte utdannede. Flere av informantene trekker frem at det er mange som er like som dem selv på Tøyen er noe av det som gjør at de trives så godt i området. Katrine trekker frem at det er «... veldig mange norske familier også som vi for eksempel politisk er veldig enig med. Det er veldig sånn SV-land». I dette legger hun at det er mange som har de samme tankene og ønskene om hvordan et samfunn skal være, når det gjelder fellesskap, mangfold og likhet. De har et ønske om at det skal være mer mangfold, og at de helt aktivt ikke ønsker «at barna skal gå på skole med bare hvite barn». Hun påpeker også at vennene hennes på Tøyen er sammensatt av både folk hun identifiserer seg med, og folk fra andre land, og at de er venner til tross for ulik kultur og religion. Flere andre trekker også frem at det er mange i området som er like som dem ideologisk, og dette trekkes frem som noe positivt, da de ofte kommer best overens med de

som er like som seg selv. Blant informantene som har flyttet ble kulturelle forskjeller presentert som noe som til tider var utfordrende, men ikke som noe avgjørende for flytting.

Som jeg også diskuterte i det første analysekapittelet har det at nye grupper er kommet til (dvs. flere som er like dem) bidratt til at flere har valgt å bli boende. De ser på det å bo i et område med høy grad av mangfold som noe positivt, både for sin egen og barna sin del. Det er likevel en viss ambivalens å spore. Til tross for at de ønsker å bo i et område med folk fra mange ulike kulturer, legger de også vekt på at de trives med å bo på Tøyen fordi det er mange som er like som dem selv der. Men, samtidig som de legger vekt på at de foretrekker at det er mange som er like seg selv, er det også viktig for dem å ikke bo i et for homogent område. Flere understreker for eksempel at de ikke kunne bodd på vestkanten, fordi de mener det er for homogen befolkning der, og at de ønsker å bo på Tøyen på grunn av det store mangfoldet der. Dette forklarer de med at er fordi det er «kjedelig at alle er like» og at de ønsker at barna deres skal vokse opp med barn fra andre kulturer. Man kan altså oppsummere dette med at de er fornøyde for at gentrifiseringen fører med seg at det kommer flere «som dem» til området, men de ønsker ikke *for mange* av dem. Flere av informantene som har flyttet fra Tøyen, la vekt på at dette mangfoldet var noe av det de likte ved Tøyen, og at det var noe de ønsket seg ved det området de flyttet til. En verdi innenfor de politiske tankesettene mange av dem beskriver er mangfold og inkludering. Det er sett på som et mål å ha stor grad av mangfold og likeverd, så kanskje dette er noe flere av informantene verdsetter og derfor trekker frem i intervju situasjonen. Samtidig er det normalt å foretrekke å være med folk som er like seg selv, både kulturelt, økonomisk og politisk.

Til tross for at mange av informantene setter pris på det store etniske mangfoldet på Tøyen, føler noen også på de store forskjellene innad og at det ikke alltid oppleves som et så inkluderende område som mange skal ha det til. Selv om flere legger vekt på at det er tett samhold og sterk fellesskapstilhørighet på Tøyen, skulle enkelte av dem også ønske at det var enda mer blandet på tvers av etnisiteter, fordi de opplevde at den majoritetsnorske middelklassen stort sett var med andre med lik etnisitet og sosioøkonomiske status som seg selv. Ida trekker frem at det også kunne vært mer sammensveiset mellom ulike grupper på Tøyen:

Det er kjempeviktig for meg at (datteren) går på en skole med mangfold og at vi skal bo et sted med mangfold, men så føler jeg litt at, jeg kan nesten ikke si at vi bodde et

sted som var utrolig mangfoldig fordi i den gata vi bodde så var det liksom.. Ja, det er veldig segregert innad i Tøyen, alt etter hvor folk har råd til å bo ikke sant. Men så er det jo, så blir det jo, når (datteren) gikk på skolen så fikk hun en venninne som bodde i den studentblokka og hadde en familie som stammet fra Somalia tror jeg og ja da ble det mye mer, da kommer man mye tettere inn på mangfoldet. Og så skulle jeg ønske at... ja, at det var enda mere sammensveisa egentlig da.

Ida forteller at hun skulle ønske det var litt mer samhold på tvers av befolkningen på Tøyen. Hun refererer til at i gata hun bodde i var det tett samhold mellom naboene og det var veldig hyggelig, men at den majoritetsnorske middelklassen var nokså separert fra resten av lokalbefolkningen. En annen informant beskriver også miljøet på Tøyen som inkluderende og åpent, men fortellingene hennes tyder på at hun stort sett omgås andre majoritetsnorske middelklassefolk på Tøyen.

I det andre analysekapittelet fortalte jeg om Hege som hadde lest en avisartikkel hvor en far beskrev at kulturelle forskjeller bød på utfordringer, og trakk frem et eksempel hvor datterens venner ikke fikk lov til å dra på overnatting, noe han syntes var synd. Hege fryktet at dette skulle bli tilfellet for hennes barn også. Dette tyder på at det å ha like kulturelle verdier som de man omgås er noe hun vedsetter. På den annen side sier hun senere i samtalen at klassemiljøet til barna hennes der hun bor nå er veldig homogent og at hun tror barna kunnet hatt godt av å omgås folk som er og har det litt annerledes enn dem selv og ikke alltid være omgitt av «kopier av seg selv». Hun begrunner dette med at barna da ikke får et helhetlig bilde av hvordan samfunnet faktisk er. Dette er nok et eksempel på en ambivalens mellom hvilke ønsker man har for barnas oppvekstmiljø. Informantene dras stadig mellom å vektlegge de positive sidene ved gentrifiseringen, og de negative sidene ved det. Dette er noe som også gjenspeiles i forskningen på gentrifisering. Den ganger ikke nødvendigvis alle i området som gentrifiseres. Informantenes fortellinger tyder på at gentrifiseringen kan ha bidratt til økt segregering på enkelte områder *innad* på Tøyen.

Oppsummering og konklusjon

I dette kapittelet har jeg analysert og diskutert hvordan informantene opplever gentrifiseringen på Tøyen. Mye har skjedd på Tøyen i årene etter Tøyenløftet. Det har kommet mange nye seder hvor man kan spise og drikke, mer kulturtilbud, og Tøyen torg har

gått fra å bli beskrevet som litt skummelt om kveldene, til at det nå er yrende liv. Dette har ført til at det oppleves trygt om kveldene, og de er ikke redde for å la barna gå hjem alene. Informantene la vekt på at det har det er en endret befolkningssammensetning på Tøyen nå, sammenlignet med hvordan det var for noen år siden. De fortalte at de setter også pris på at det har kommet flere ressurssterke folk til Tøyen. Dette gjør at det er flere folk som bidrar til lokalsamfunnet. Til tross for at informantene antakeligvis tjener på gentrifiseringen økonomisk sett, er ikke dette noe de legger vekt på i intervjuene. De legger heller vekt på at de økte boligprisene fører til at mange av de som opprinnelig bodde i området, blir tvunget til å flytte lenger ut.

Noen av informantene synes at gentrifiseringen har gjort at klasseskillene innad i området er blitt mer markerte. Til tross for at det har kommet mange nye tilbud til Tøyen, trekker noen av informantene frem at ikke alle disse stedene benyttes av alle i lokalbefolkningen på Tøyen. Mange av de nye stedene benyttes først og fremst av majoritetsnordmenn. Dette er noe flere av informantene opplevde som litt trist, fordi det var veldig tydelig at det var splittet innad i lokalbefolkningen. Det kunne være både kulturelle årsaker, for eksempel i form av hva man interesserer seg for, eller økonomiske årsaker til at de nye stedene ikke benyttes av alle. Til tross for at mange av tilbudene på Tøyen er billig eller gratis, er noen av tilbudene dyre og ekskluderer dermed lavinntektsfamiliene. Informantene opplever dette som synd, spesielt for barna sin del.

Flere av informantene legger også vekt på at den endrede befolkningssammensetningen har ført til at det kommer flere som er like som dem til området. Det er da gjerne snakk om andre majoritetsnorske middelklassefolk. De har gjerne lignende interesser og lignende tanker om hvordan man skal leve livene sine. Informantene setter pris på at det er mange «som dem» i området. På den ene siden setter de pris på konsekvensene av gentrifiseringen, med tanke på at det har kommet mange nye tilbud i området og at befolkningssammensetningen har endret seg til å inneholde flere som ligner dem selv. På den annen side legger de også vekt på at det store mangfoldet er noe av det de setter stor pris på ved Tøyen. De ønsker altså ikke at det skal være for mange majoritetsnorske middelklassefolk. De synes også det er veldig synd at folk i området som de har fått god kontakt med og som har lagt ned mye arbeid i området blir tvunget til å flytte vekk på grunn av de økte boligprisene. Denne ambivalensen, og til tider

selvmotsigelser, i deres ønsker og oppfatninger gjennomsyrrer flere av informantene sine fortellinger angående gentrifiseringen.

7. Diskusjon og konklusjon

I denne oppgaven har jeg belyst hva som ligger til grunn for flytteavgjørelser blant majoritetsnorske barnefamilier som bor eller tidligere har bodd på Tøyen.

Forskningsspørsmålet har blitt diskutert i tre analysekapitler ved hjelp av data fra dybdeintervjuer. Denne oppgaven har vist at flytting er en komplisert og sammensatt avgjørelse som beror på mange faktorer. Funnene mine støtter i all hovedsak opp om tidligere forskning på feltet. Jeg viser at informantenes flytteavgjørelser i stor grad skyldes endring i livssituasjon. Informantenes fortellinger demonstrerer hvordan samhold og beboerengasjement, sammen med lokale tiltak og kommunale satsninger, har gjort det mulig for mange å aktivt velge Tøyen. I dette avsluttende kapitlet oppsummerer og diskuterer jeg funn i analysekapitlene opp mot forskningsspørsmålet. Avslutningsvis kommer jeg med noen anbefalinger for fremtidig forskning.

I det første analysekapitlet diskuterer jeg hvilke elementer informantene legger mest vekt på når de vurderer bosted. Jeg finner at informantene la mest vekt på størrelsen på boligen, at barna trivdes på skolen, og samholdet og nabolagsengasjementet, når de avgjorde om de skulle flytte eller bli boende på Tøyen. Størrelse på boligen var en faktor som ble nevnt av alle informantene. Innenfor dette temaet identifiserte jeg tre hovednarrativer. Det første narrative var det viktigste blant de som hadde flyttet fra Tøyen. Dette gikk ut på at de ønsket mer plass og at leilighetene på Tøyen ikke kunne tilfredsstille dette behovet. Noen av dem ønsket seg et hjem med flere soverom fordi de fikk flere barn. For andre var det ønsket om «det ekstra rommet», i form av et ekstra oppholdsrom, som bidro til at informantene ønsket å flytte. Det andre narrative gikk ut på at de ikke følte de hadde behov for større plass, eller at dette hvert fall ikke veide tyngre enn grunnene til at de ønsket å bo på Tøyen. Kanskje kan dette være en form for «adaptive preference» altså at man kun ønsker seg det man tror man kan få. På den annen side virker de bestemte i beslutningen om å bli boende på Tøyen, og fornøyde med det. En av dem er for eksempel selv vokst opp i blokk og mer plass ble derfor ikke sett på som et behov for vedkommende. Det er naturlig at ikke alle har de samme behovene og ønskene. Informantene anså egenskaper ved nærskolen som viktig for valget om å bli boende eller ikke. Det var første og fremst det sosiale de la vekt på. De ønsket også å ha barna sine på en skole med stort mangfold fremfor en homogen skole. Oppfatningen deres om at barn har godt av å vokse opp i et mangfoldig samfunn, var med på å forme avgjørelsen

deres om hvor de ønsket å bo. En skole hvor barna trivdes var en nødvendighet, og de hadde ikke latt deres ønske om å bo på Tøyen gå på bekostning av barna dersom de ikke trivdes på skolen og de hadde da byttet skole eller vurdert å flytte. Informantene satte også stor pris på den sentrale beliggenheten til Tøyen og at det er mange grøntarealer i området. En annen viktig pull-faktor var at Tøyen har et godt samhold og mye nabolagsengasjement. En sterk fellesskapstilhørighet bidrar til at folk ønsker å bli boende der.

Størrelse på leilighet virket som en push-faktor for flere av informantene som hadde flyttet. Skolen var noe som ble trukket frem som viktig, men som de også legger vekt på at ikke hadde trumfet de andre faktorene. Samholdet på Tøyen var en viktig pull-faktor for flere av informantene som hadde valgt å bli boende. Jeg tolket derimot ikke et eventuelt fravær av samhold og nabolagsengasjement som en viktig push-faktor for de som hadde valgt å flytte. Avgjørelsen om å flytte eller bli boende kan tolkes som å være påvirket av en kombinasjon av personens ønsker, oppfatninger og muligheter som er nevnt i dette analysekapittelet. Utvalget er splittet når det gjelder om idealet om hus og hage er noe de drømmer om. Fortellingene til de som har flyttet bærer i større grad preg av å være påvirket av dette idealet, kontra de som har blitt boende.

I det andre analysekapittelet diskuterer jeg det territorielle stigmaet som har vært, og fortsatt er, knyttet til Tøyen og hvilken rolle dette stigmaet spiller for informantene. Er ryktet til Tøyen noe informantene har hatt et bevisst forhold til, og hvordan har de i så fall håndtert dette? Informantene forteller at stigmaet knyttet til å bo på Tøyen ofte dreier seg om at det er skummelt der og at man ikke burde ha barna sine på skolen der. De fortalte at det for noen år tilbake ble sett på som en selvfølge at man skulle flytte fra Tøyen før eller siden. Dette har endret seg de senere årene etter Tøyenløftet, alt engasjementet som har foregått i området og tiltakene som har blitt iverksatt for å få området til å bli et bedre sted å bo.

Et viktig narrativ som er gjennomgående i informantenes fortellinger er viktigheten av å gå sammen om å velge Tøyen. I dette legger de at de ikke ønsket å være de eneste majoritetsnorske som hadde barna sine på Tøyen skole. Da de fikk samlet flere andre majoritetsnorske og bestemte seg for at de skulle *velge* Tøyen, opplevdes det som mye lettere og mindre skummelt at barna begynte på nærskolen. Sett i lys av Schellings vippepunktsmodell kan slike relativt små beslutninger føre til store endringer. På Tøyen fikk

tiltak som 5-årsklubben store ringvirkninger fordi det førte til at flere valgte å sende barna sine på Tøyen skole. Dette førte til at selvfølgen om at *alle* med barn flyttet fra Tøyen ble svakere, som igjen kan ha bidratt til at flere velger å bli boende.

Jeg ser funnene mine i lys av Hirschmanns teori om exit, stemme og lojalitet. Informantene som flyttet kan det argumenteres for at valgte exit som strategi for håndtering av misnøyen de hadde til enkelte aspekter ved Tøyen. Dette innebærer at man velger å flytte istedenfor å ta tak i tingene man er misfornøyd med. Flere av informantene som har valgt å bli boende på Tøyen har vært en del av nabolagsinitiativene som har satt i gang ulike tiltak for å gjøre Tøyen til et bedre sted å bo. Det kan derfor argumenteres for at de bruker stemme som strategi for å håndtere misnøyen som stigmaet fører til. Flere av informantene beskrev en sterk fellesskapstilhørighet og samhold på Tøyen, og de var gode venner med flere av naboene sine. Dette kan ha bidratt til en lojalitet til området som igjen kan ha bidratt til at de ønsket å bli boende der. Selv om enkelte av de som flyttet også beskrev at de hadde følt på en slik lojalitet, var ikke denne lojaliteten sterk nok til at de valgte å bli boende.

Jeg antar dermed med at territorielt stigma knyttet til Tøyen og konsekvensene av denne stigmatiseringen på enkelte områder har spilt en rolle for informantene. De håndterte dette på ulike måter, og disse kan gjenspeiles i Hirschmanns teori om exit, stemme og lojalitet. Enkelte valgte å flytte, andre valgte å sette i gang tiltak for å oppnå endring. Disse endringene bidro til å motbevise stigmatiseringen, og den sterke lojaliteten flere av dem hadde til Tøyen kan ha bidratt til at de ønsket å bli boende.

Jeg fikk inntrykk av at flere av informantene som hadde flyttet fra Tøyen hadde et behov for å forsvare hvorfor de flyttet. Grunnen til dette var for eksempel utsagn som «Vi ble boende lenger enn hva som er vanlig», fordi de hadde flyttet etter at barna begynte på skolen, og ved å understreke at de gjerne skulle blitt boende hvis ikke det var for at de trengte mer plass eller at de ikke hadde flyttet hvis det ikke var for at de hadde fått barn. Flere understrekte også gjentatte ganger at det ikke er uvanlig å flytte og snakket om at de har dårlig samvittighet for at de flyttet. En av dem sa også noe som jeg fant spesielt interessant. Da hun fortalte om noen som hadde flyttet vekk fra Tøyen la hun til at «de flyttet av helt riktige årsaker». Hun utdypet ved å si at denne familien hadde flyttet fordi de hadde tre barn og ikke nok soverom til hvert av barna. Det kan ut fra dette utsagnet virke som om det er en allmenn oppfatning om at det

finnes akseptable og mindre akseptable årsaker til å flytte. Å flytte fordi man synes det er for høy minoritetsandel der vil kanskje være en grunn til flytting som er sett ned på blant ellers likesinnede, fordi mangfold er noe de verdsetter. Disse eksemplene kan tolkes som å være knyttet til stigma, om enn en annen type stigma enn beskrevet over. Dersom man opplever at handlingen man gjør er stigmatisert eller sett ned på, kan man ha et behov for å rettfærdiggjøre handlingene (Rosten, 2017). Territoriell stigmatisering påvirker altså ikke informantene, ifølge dem selv, i den grad at de velger å flytte derfra fordi Tøyen har hatt et dårlig rykte. Effekten det kan ha er heller at de får en trang til å vise for andre at Tøyen er et fint sted å bo og ha barn.

I det tredje og siste analysekapittelet diskuterer jeg hvordan informantene opplever gentrifiseringen som foregår på Tøyen. Informantene har opplevd store endringer på Tøyen de siste årene. Disse endringene dreier seg om at det har kommet mange nye tilbud og møteplasser i området. Dette trekker også folk fra andre deler av byen til Tøyen, noe de opplevde i mye mindre grad før. Dette bidrar igjen til at det er mer liv i gatene om kveldene, og oppleves som tryggere. Informantene verdsetter også at det har kommet flere nye tilbud for barn og unge, som for eksempel Biblo. Informantene trekker riktignok frem at ikke alle disse nye stedene benyttes av *alle* Tøyenborgerne. Mange av stedene tiltrekker seg først og fremst andre majoritetsnorske middelklassefolk. Dette kan skyldes ulike interesser blant folk, men kan også ha økonomiske årsaker, fordi mange av de nye tilbudene er for dyre for de mange lavinntektsfamiliene på Tøyen. Dette er noe flere av informantene legger vekt på at de synes er synd, fordi de ønsker at Tøyen skal være et mest mulig inkluderende område. Dette bidrar også til at de store klasseforskjellene innad på Tøyen tydeliggjøres.

Endringene som gentrifiseringen har ført til på Tøyen viser seg også i befolkningssammensetningen. Det har kommet flere ressurssterke barnefamilier til området. Flere av informantene som har engasjert seg aktivt i nabolaget setter pris på denne utviklingen, fordi det har ført til at det er flere å fordele arbeidet på, fordi det er flere som har lyst og mulighet til å engasjere seg. Flere av informantene setter også pris på at det har kommet flere majoritetsnorske folk til området som har like interesser og verdier som dem selv. Samtidig som de setter pris på at det har blitt en større blanding av majoritetsnorske og minoritetsnorske på Tøyen, ønsker de ikke at det skal bli *for mange* majoritetsnorske. Det store mangfoldet er noe av det de verdsetter på Tøyen, og derfor noe de ikke vil at skal

forsvinne. Selv om informantene sannsynligvis har økonomiske fordeler av gentrifiseringen, er ikke dette noe de fremhever i intervjuene. I stedet fokuserer de på at de økte boligprisene tvinger mange av de opprinnelige innbyggerne til å flytte vekk fra Tøyen. Den høye mobiliteten er noe både informantene som fortsatt bor på Tøyen, og de som har flyttet vekk, mislikte. Det at folk flytter oppleves som trist fordi det er høy utskiftning av folk, både blant klassekameratene til barna og naboer som man har knyttet bånd til. Dette synes de er synd både for dem det gjelder sin del, men også for egen del og for området generelt.

Informantene har altså ulike oppfatninger om konsekvensene av gentrifiseringen. Fortellingene bærer preg av en ambivalens når det gjelder endringene i området. På den ene siden har gentrifiseringen gagnet dem fordi området på mange arenaer har blitt forbedret og Tøyen er blitt et bedre sted å bo. På den andre siden opplever de de negative sidene ved gentrifiseringen hvor folk blir presset ut og det store mangfoldet som de i utgangspunktet setter pris på blir svekket.

Funnene i analysekapittel to og tre henger på flere måter tett sammen. Ikke bare ved at gentrifiseringen kan fungere som både push-og pull-faktor, i likhet med konsekvensene av territorielt stigma, men også ved at de reaksjonene man ser på territoriell stigmatisering kan være med på å forsterke gentrifiseringsprosessen, enten intendert eller uintentert. Når beboerne jobber aktivt for å gjøre området til et bedre sted å bo, og dette får resultater, kan dette bidra til at boligprisene øker og at det dermed presser tidligere Tøyenborgere ut av området. Engasjementet deres må uansett sies å være prisverdig. Mange av tiltakene har stor effekt på samholdet mellom grupper på Tøyen og har hatt stor betydning for barn i de mange lavinntektsfamiliene i området.

Øvrige betraktninger og videre forskning

Noen av informantene trekker frem at de føler de bidrar eller har bidratt *for mye* i nabolaget. Disse ga inntrykk for at de er lei av å måtte jobbe så hardt for å forbedre området sitt. Nabolagsengasjement er positivt, men frivilligheten skal ikke måtte stå for alt av forbedring i et område. Kanskje er det behov for tiltak på et høyere, politisk nivå som kan bidra til at enkeltindivider ikke står med et for stort ansvar for hvordan det går med et område.

I denne oppgaven har jeg belyst menneskers erfaringer med konsekvensene av å bo i en bydel preget av høy grad av fattigdom. Mine funn vil kunne bidra til å si noe om hvilke tiltak som burde iverksettes og hvilke som ikke har noe effekt, I tilknytning til dette er en av styrkene i denne oppgaven at datamaterialet består av et todelt utvalg. Dette åpnet for muligheten til å studere opplevelsene til både folk som har flyttet og folk som har valgt å bli boende. Således kan mine funn bidra til forskningsfeltet ved at i de gir et innblikk i hva deler av lokalbefolkningen og fraflyttere fra Tøyen verdsetter og ser på som avgjørende når det gjelder valg av bosted. De gir et innblikk i hva som fungerer og eventuelt ikke fungerer, og hva som gagnar lokalbefolkningen.

Det er likevel verdt å diskutere hvordan mitt utvalg skiller seg fra den øvrige befolkningen på Tøyen. Funnene ville trolig sett annerledes ut dersom jeg hadde inkludert folk med annen sosioøkonomisk og/eller etnisk bakgrunn. Dette kunne for eksempel kommet til syne i diskusjonen omkring måter informantene håndterer territorielt stigma. Mine informanter er ressurssterke personer. Dette gjør dem mer egnet til å bruke *stemme* som strategi for å håndtere stigmaet. Folk med mindre sosiale og økonomiske ressurser vil som regel ikke ha de samme mulighetene til å igangsette tiltak for å få til en endring. De kan derfor forholde seg passivt til misnøyen, eller håndtere stigmatiseringen på andre måter. En begrensning ved datamaterialet mitt er at jeg ikke kan si noe om synspunktene til de andre delene av befolkningen på Tøyen. Det hadde derfor vært interessant å se mer forskning på feltet fra andre deler av befolkningen, for å se saken fra flere perspektiver.

Videre ville det også vært interessant å se mer forskning på gentrifiseringen på Tøyen fra et minoritetsperspektiv. Gentrifisering påvirker trolig ulike grupper i samfunnet på forskjellige måter, og forskning på hvordan gentrifiseringen oppleves for minoritetsbefolkningen på Tøyen ville kanskje gitt andre funn og vist nye perspektiver. Andre typer tiltak knyttet til det ytre miljøet, som bilfrie soner og Oslo kommunes plan om å plante 100.000 trær innen 2030, er eksempler på tiltak som til tross for gode intensjoner også kan bidra til gentrifisering og økte forskjeller innad i byen (såkalte «grønne ghettoer»). Funnene mine kan tyde på at de mange grøntområdene på Tøyen gjør det mer attraktivt å bli boende fordi behovet for hage ikke står like sterkt takket være disse. Når bykjernen blir mer attraktiv å bo i stiger boligprisene, noe som igjen bidrar til gentrifisering. Et interessant tema å undersøke videre her kan være hva som skal til for at slike miljøtiltak ikke får disse negative sideeffekter?

Tøyenløftet har blitt kritisert for å ikke nå frem til de svakeste gruppene i samfunnet. Tiltakene var ment å gagne alle beboerne, men funnene i denne oppgaven antyder at dette har rammet de ulike befolkningsgruppene ulikt. Tøyenløftet har i størst grad bidratt til et bedre nærmiljø og gjort det bedre for middelklassen å bo der. Å forsøke å inkludere hele lokalbefolkningen er viktig for å ivareta mangfoldet. Det virker på informantene som om mange av de nye tilbudene, særlig for barna, har lyktes i å være inkluderende for alle Tøyenbarna. Det hadde vært interessant å se mer forskning på dette for å se effekten av områdeløft og nabolagsengasjement, og videre tatt med seg kunnskapen til andre levekårsutsatte områder både i og utenfor Oslo.

Referanseliste

- Andersen, B., Brattbakk, I., & Dalseide, A. M. (2017). Vinderenliv og Tøyenliv—Ro og uro i en segregert by. I J. Ljunggren (Red.), *Oslo—Ulikhetenes by* (1. utg.). Cappelen Damm.
- Andersen, H. S. (2017). Selective moving behaviour in ethnic neighbourhoods: White flight, white avoidance, ethnic attraction or ethnic retention? *Housing Studies*, 32(3), 296–318. <https://doi.org/10.1080/02673037.2016.1208161>
- Barlindhaug, R. (2017). Boligmarked og flytting – betydning for segregasjon. I J. Ljunggren (Red.), *Oslo – ulikhetenes by* (1. utg.). Cappelen Damm.
- Barstad, A. (2004). Levekår i storby. *Plan*, 36(3), 18–23. <https://doi.org/10.18261/ISSN15043045-2004-03-04>
- Bjørklund, T. (2017). Topartisystemet forsvant, men øst-vest-skiellet bestod—Historien om en politisk delt by. I J. Ljunggren (Red.), *Oslo—Ulikhetenes by* (1. utg.). Cappelen Damm.
- Brattbakk, I. (2015). *Hva nå Tøyen?: Sosiokulturell stedsanalyse av Tøyen i Bydel Gamle Oslo* (Bd. 8/2015). Arbeidsforskningsinstituttet. <https://doi.org/10.7577/afi/rapport/2015:8>
- Brattbakk, I., Hagen, A. L., Rosten, M. G., Sæter, O., Osuldsen, J., Andersen, B., Thorstensen, E., & Bratseth, K. (2015). *Hva nå, Tøyen? Sosiokulturell stedsanalyse av Tøyen i Bydel Gamle Oslo*. Oslo: Arbeidsforskningsinstituttet ved HiOA. <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/handle/20.500.12199/6252>
- Brattbakk, I., & Wessel, T. (2017). Nabolagets effekt: Hva er problematisk med geografisk ulikhet? I J. Ljunggren (Red.), *Oslo—Ulikhetenes by* (1. utg.). Cappelen Damm.
- Elster, J. (1979). Funksjonelle forklaringer i samfunnsvitenskapene. I J. Elster (Red.), *Forklaring og dialektikk: Noen grunnbegreper i vitenskapsteorien* (s. 92–105). Pax.
- Goffman, E. (1963). *Stigma: Notes on the Management of Spoiled Identity*. Penguin.
- Hansen, M. N. (2017). Segregering og ulikhet i Oslo-skolen. I J. Ljunggren (Red.), *Oslo—Ulikhetenes by* (1. utg.). Cappelen Damm.

- Hedström, P. (2005). *Dissecting the Social: On the Principles of Analytical Sociology*. Cambridge University Press.
- Hermansen, A. S., Borgen, N. T., & Mastekaasa, A. (2020). Long-Term Trends in Adult Socio-Economic Resemblance between Former Schoolmates and Neighbouring Children. *European Sociological Review*, 36(3), 366–380.
<https://doi.org/10.1093/esr/jcz066>
- Hermansen, A. S., Hundebo, P. O., & Birkelund, G. E. (2022). Spatial Assimilation at a Halt? Intergenerational Persistence in Neighborhood Contexts among Immigrant Minorities in Norway. *The International Migration Review*, 56(4), 1069–1106.
<https://doi.org/10.1177/01979183211067771>
- Hjorthol, R. J., & Bjørnskau, T. (2005). Gentrification in Norway: Capital, Culture or Convenience? *European Urban and Regional Studies*, 12(4), 353–371.
<https://doi.org/10.1177/0969776405058953>
- Holgersen, S. (2020). Lift the class – not the place! On class and urban policies in Oslo. *Geografiska Annaler: Series B, Human Geography*, 102(2).
<https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/04353684.2020.1728701?needAccess=true&role=button>
- Johannessen, L. E. F., Rafoss, T. W., & Rasmussen, E. B. (2018). *Hvordan bruke teori? Nyttige verktøy i kvalitativ analyse*. Universitetsforlaget.
- Kadasia, V. N. I., Andersen, B., & Dalseide, A. M. (2020). Trivsel og usikkerhet på Tøyen: En studie av foreldrebilder av et løftet byområde. *Tidsskrift for Boligforskning*, 3(2).
<https://doi.org/10.18261/issn.2535-5988-2020-02-05>
- Kaidesoja, T. (2012). The DBO theory of action and distributed cognition. *Social Science Information*, 51(3), 311–337. <https://doi.org/10.1177/0539018412441750>
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju* (3. utg.). Gyldendal Norsk Forlag.
- Lee, E. S. (1966). A Theory of Migration. *Demography*, 3(1), 47–57.
<https://doi.org/10.2307/2060063>

- Ljunggren, J. (2017). Oslo og sosial ulikhet. I J. Ljunggren (Red.), *Oslo—Ulikhetenes by* (1. utg.). Cappelen Damm.
- Ljunggren, J., & Andersen, P. L. (2017). Vestkant og østkant, eller nye skillelinjer? I J. Ljunggren (Red.), *Oslo—Ulikhetenes by* (1. utg.). Cappelen Damm.
- Massey, D. S. (2017). *Segregation and the Perpetuation of Disadvantage* (D. Brady & L. M. Burton, Red.; Bd. 1). Oxford University Press.
<https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199914050.013.17>
- Myhre, J. E. (2017). Oslos historie som delt by. I J. Ljunggren (Red.), *Oslo—Ulikhetenes by* (1. utg.). Cappelen Damm.
- Nadim, M. (2015). Generalisering og bruken av analytiske kategorier i kvalitativ forskning. *Sosiologisk tidsskrift*, 23(3), 129–148. <https://doi.org/10.18261/ISSN1504-2928-2015-03-01>
- Oslo kommune. (2023). *Landbakgrunn—Befolkning*. Oslo kommune.
<https://www.oslo.kommune.no/statistikk/befolkning/landbakgrunn/>
- Oslo kommune. (2023). *Bytte grunnskole—Skoleoversikt og skolekrets*. Oslo kommune.
<https://www.oslo.kommune.no/skole-og-utdanning/skoleoversikt-og-skolekrets/bytte-grunnskole/>
- Oslo kommune. (2023). *Områdeløft Grønland og Tøyen*. Oslo kommune.
<https://www.oslo.kommune.no/slik-bygger-vi-oslo/omradeloft-gronland-og-toyen/>
- Oslo kommune. (2023). *Søke kommunal bolig—Kommunal bolig*. Oslo kommune.
<https://www.oslo.kommune.no/bolig-og-sosiale-tjenester/bolig/kommunal-bolig/soke-kommunal-bolig/>
- Oslo kommune. (2023). *Bydelsfakta*. Oslo kommune: Bydelsfakta.
<https://bydelsfakta.oslo.kommune.no>
- Petersen, T. (2011). Opportunities. I P. Bearman & P. Hedström (Red.), *The Oxford Handbook of Analytical Sociology*. Oxford University Press.

- Ragin, C. C., & Amoroso, L. M. (2019). *Constructing social research: The unity and diversity of method* (3. utg.). SAGE.
- Rogne, A. F., Borgen, S. T., & Nordrum, E. I. (2021). *School Segregation and Native Flight. Evidence from School Catchment Area Borders*. SocArXiv.
<https://doi.org/10.31235/osf.io/xykdg>
- Rossi, P. H. (1955). *Why families move: A study in the social psychology of urban residential mobility*. Free Press.
- Rosten, M. G. (2017). Territoriell stigmatisering og gutter som «leker getto» i Groruddalen. *Norsk sosiologisk tidsskrift, 1*, 53–70. <https://doi.org/10.18261/issn.2535-2512-2017-01-04>
- Schelling, T. C. (1969). Models of Segregation. *The American Economic Review, 59*(2), 488–493.
- Sørgjerd, C., & Stolt-Nielsen, H. (2021, februar 17). Barnefamilie ble kastet ut på Tøyen: – Familien er ikke unik. *Aftenposten*.
<https://www.aftenposten.no/oslo/i/yROyQA/barnefamilie-ble-kastet-ut-paa-toeyen-familien-er-ikke-unik>
- Tjora, A. (2017). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis* (3. utg.). Gyldendal Norsk Forlag.
- Vassenden, A., & Lie, T. (2013). Telling Others How You Live—Refining Goffman’s Stigma Theory Through an Analysis of Housing Strugglers in a Homeowner Nation. *Symbolic Interaction, 36*(1), 78–98. <https://doi.org/10.1002/symb.48>
- Wacquant, L. (2007). Territorial Stigmatization in the Age of Advanced Marginality. *Thesis Eleven, 91*(1), 66–77. <https://doi.org/10.1177/0725513607082003>
- Weiss, R. S. (1994). *Learning From Strangers: The Art and Method of Qualitative Interview Studies*. The Free Press.

Alle kilder som er brukt i denne oppgaven er oppgitt.

Antall ord: 28390.

Vedlegg A: Eksempel på intervjuguide

Intervjuguide

(til de som bor på Tøyen)

Forslag til innledende spørsmål:

- Fortell litt om deg selv (alder, utdanning, yrke)
- Gift/samboer?
- Hvor bor dere nå?
- Hvor har du/dere bodd tidligere i livet?
- Hvor har du selv vokst opp?
- Hvor mange barn og deres alder
- Hva slags type bolig bor dere i (leilighet, hus, rekkehus (og hvor mange soverom)).
Har dere hage/balkong?
- Spørre om ca. inntekt

Generelle grunner til å bli boende/flytte:

- Hvordan trives du i området dere bor i nå?
 - o Har dere vurdert å flytte? I så fall hvorfor? Og hvor?
- Hva er viktig for deg med området du bor i?
- Hvorfor flyttet dere til Tøyen?
- Har området endret seg mens dere har bodd der? Noen ting dere skulle ønske at endret seg?
- Er boligprisene viktige for hvor du velger å bo?

Nabolaget

- Kan du si litt om hva som er positivt og negativt med nabolaget/området du bor i nå?
- Har nærhet til natur, skog eller grøntarealer noe å si for hvor du ønsker å bo?
- Opplever du nabolaget du bor i om trygt?
 - o Er nabolaget like trygt for alle? (hvis man er i visse miljøer, alder kjønn)
 - o Hva gjør nabolaget trygt?
 - o Er det noe som gjør nabolaget utrygt?
- Tenker du at dette er et godt sted for barn å vokse opp? Hvorfor (ikke)?
- Hvis de snakker om nabolagsfølelsen: hvordan tror de den har oppstått?

Skole:

- Hva synes du beskriver en god barneskole?
- Er du fornøyd med skolen barna deres går på nå? (hvis aktuelt). Hvorfor/hvorfor ikke?
 - o (legg til eget spørsmål for de som ikke har begynt på skolen ennå)
- Hvor viktig er det for deg at nærskolen barna dine skal gå/går på har et godt rykte?
Tanker om at nærskolen der ikke alltid blir godt fremstilt i media, hva tenker du om å sende barna dine på en sånn skole?

- Var skolekrets noe dere var bevisste på da dere flyttet til Tøyen? (hvis aktuelt)
- Har du noen tanker rundt hva som kan være grunner til at noen barneskoler har dårligere rykte enn andre?
- Tror du noen foreldre er skeptiske til skoler med høy andel med minoritetsbakgrunn? Hvorfor/ hvorfor ikke?

- Hvordan har du inntrykk av at barna dine trives i på skolen? Hva gjør at de trives/mistrives?
- Hvordan trives de/han/hun i nabolaget?
- Har de venner i nabolaget?
 - o Hvordan er vennene deres, f.eks. hvilke etnisiteter har de?
 - o Er de mye sammen på fritiden, hvilke aktiviteter gjør de i så fall?

Fritidstilbud:

- Synes du at det er gode fritidstilbud (for barn) i området? (Hva finnes, og hva kunne du ønske deg mer av)
- Går barna dine på noen fritidsaktiviteter? Hvordan opplever dere dette? Er det dyrt, eller noe alle kan være med på?
- Opplever du at de tilbudene som finnes blir benyttet av folk i nærområdet?

Familie/venner:

- Hvor bor vennene og familien din? Bor de fleste i Oslo eller, i hvilke områder i byen bor de?
- Hvilket inntrykk har de av Tøyen?
 - o Har du noen gang fått negative reaksjoner/ kommentarer på at du bor på Tøyen fra venner/familie?
- Kan du fortelle om hvordan naboene dine er, er det folk du kan identifisere deg med/ er de like eller ulike fra deg og din familie?
- Har du kontakt/vennskap med naboer?
- Opplever du at mange andre snakker om å flytte? Hvilke grunner nevnes i så fall?
- Er det viktig at folk med samme etnisitet som deg bor i nabolaget du bor i?
- Eventuelt at folk med samme kultur bor i nabolaget? Religion? Interesser?

Majoritet-/minoritetsandel/ mangfold:

- Hva tenker du at er fordeler og ulemper ved å bo i et område med stort mangfold?
- Er etnisk sammensetning i området noe dere tenker over når dere vurderer hvor dere vil bo? Tror du det har en påvirkning på barna? Hvorfor (ikke)?
- Tror du det er vanlig å tenke over etnisk sammensetning i områder når man vurderer bosted? Har du opplevd at dette har vært et tema blant andre foreldre? Eksempler?
- Hvis du kunne valgt å bo hvor som helst i Oslo, hvor ville du bodd?
- Hvorfor akkurat der? Hvorfor bor du ikke der?

Andre ting:

Tanker de har rundt Tøyen som et delt område?

Hva tenker du om bydelens fremstilling i media? Stemmer det overens med ditt inntrykk?

For å avrunde intervjuet:

Spørre om det er noe mer de ønsker å legge til.

Vedlegg B: Informasjonsskriv

Vil du delta i forskningsprosjektet

”Bostedspreferanser blant majoritetsnorske foreldre i Oslo”?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å undersøke majoritetsnorske foreldres tanker rundt valg av bosted. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Formålet med prosjektet er å få et innblikk i etnisk norske foreldre sine tanker rundt valg av bosted. Intervjuene vil blant annet dreie seg om hvorvidt du trives i området du bor i, eller om du har vurdert å flytte. Vi kommer til å snakke om hva det er som gjør at du ønsker å bo i et spesifikt nabolag, og hva som kan gjøre at du *ikke* ønsker å bo der. Vi kommer også til å snakke om hvordan du opplever skolen barna dine går på, og hvordan de trives der og i nabolaget. Intervjuet vil også dreie seg om opplevelser du har av å bo eller tidligere ha bodd i et område med stort etnisk mangfold, og tanker rundt Tøyens fremstilling i media. Jeg er også interessert i å finne ut av hva som kan bidra til at man ønsker å bo på Tøyen og hvorfor mange flytter vekk derfra. Disse intervjuene vil brukes i min masteroppgave som etter planen leveres våren 2022.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Universitetet i Oslo er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Utvalget til denne studien vil bestå av etnisk norske personer som bor eller tidligere har bodd i bydel Gamle Oslo og har barn i alderen 0-15 år. Du får spørsmål om å delta fordi du faller innenfor denne gruppen, og jeg ble tipset via en bekjent om at du kunne være en mulig informant.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i dette prosjektet innebærer det et intervju på ca. en time. Intervjuet kan foregå enten individuelt eller med samboer/ektefelle. Dersom du samtykker til det, vil det tas lydopptak av intervjuet. Opplysninger som alder, kjønn, bosted, utdanning og arbeid vil bli innhentet, men man vil bli anonymisert i oppgaven. Intervjuet kan foregå enten fysisk eller over videosamtale, etter ditt ønske.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Det er kun jeg som vil ha tilgang til intervjuet og dine opplysninger. Datamaterialet vil bli lagret på en egen server som kun jeg har tilgang til. Ingen personopplysninger vil publiseres og du vil ikke kunne gjenkjennes i masteroppgaven.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene anonymiseres når prosjektet avsluttes, noe som etter planen er i mai 2022. Da vil også lydopptakene og alle dine personopplysninger slettes.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Universitetet i Oslo har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

innsyn i hvilke opplysninger jeg behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene

- å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende

- å få slettet personopplysninger om deg
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Are Skeie Hermansen ved Universitetet i Oslo. E-post: a.s.hermansen@sosgeo.uio.no.
- Vårt personvernombud: Personvernombudet ved UiO er Roger Markgraf-Bye. Personvernombudet kan nås via e-post: personvernombud@uio.no.

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no) eller på telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Are Skeie Hermansen
(Veileder)

Ylva Aunan
(student)

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *Bostedspreferanser blant majoritetsnorske foreldre i Oslo* og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i intervju
- at det blir gjort lydopptak av intervjuet

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

(Signert av prosjektdeltaker, dato)